

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT DENDROLOGII
I ZAKŁAD DOŚWIADCZALNY

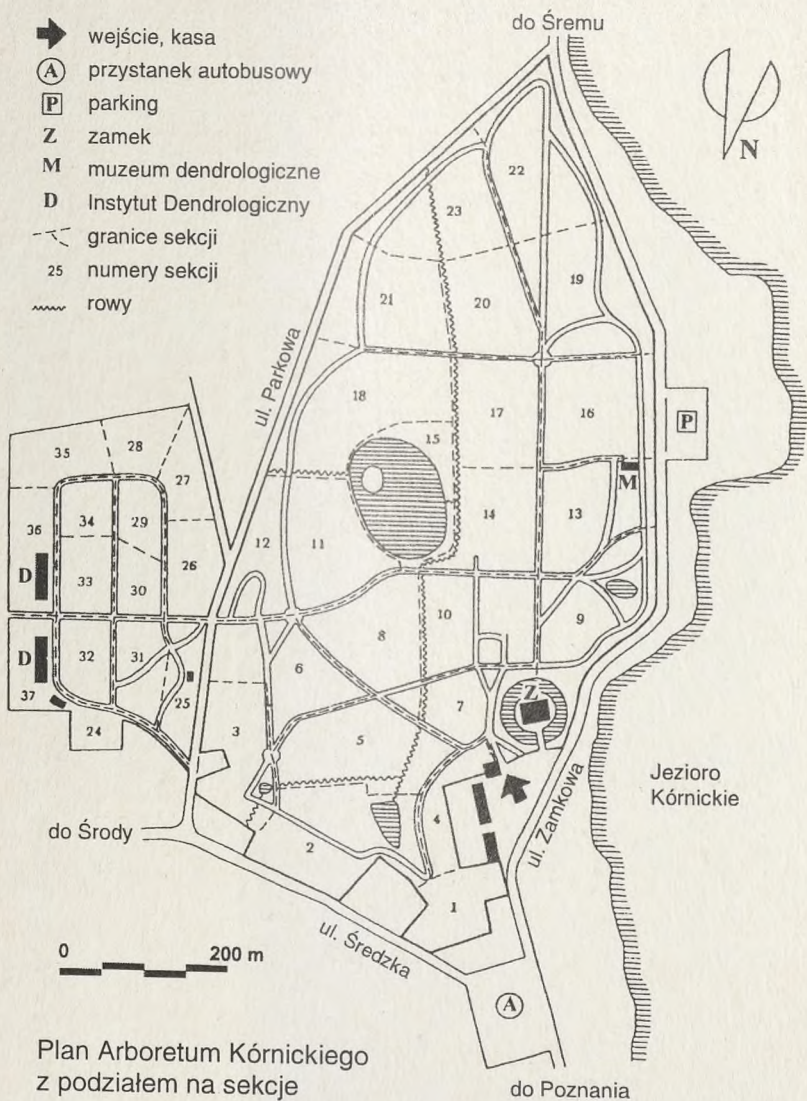
Spacer



*po Arboretum
Kórnickim*

<http://rcin.org.pl>

- ➔ wejście, kasa
- Ⓐ przystanek autobusowy
- Ⓟ parking
- Z zamek
- M muzeum dendrologiczne
- D Instytut Dendrologiczny
- - - granice sekcji
- 25 numery sekcji
- ~~~~~ rowy



Plan Arboretum Kórnickiego z podziałem na sekcje

do Poznania

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT DENDROLOGII
I ZAKŁAD DOŚWIADCZALNY

Władysław Bugała
Tomasz Bojarczuk

**SPACER PO
ARBORETUM
KÓRNICKIM**



KÓRNIK 1997

Fotografia na okładce: Oczar pośredni odm. Jelena
(Hamamelis intermedia 'Jelena')

Autorzy fotografii: Tomasz Bojarczuk
Władysław Bugała
Elżbieta Szubert



A-869

Instytut Dendrologii PAN
62-035 Kórnik
ul. Parkowa 5
tel. 170 033

Zakład Doświadczalny PAN
62-035 Kórnik
ul. Średzka 18
tel. 170 155

Printed in Poland

ISBN 83-87350-00-1

Druk: GRAFIKA, 61-007 Poznań,
ul. Główna 42, tel. (0-61) 799 809
Skład: RUBIKON, tel. (0-61) 218 210

SPIS TREŚCI

| | |
|---|----|
| Krótką historia Arboretum w Kórniku | 5 |
| Położenie i warunki środowiskowe | 13 |
| Trasa spaceru | 17 |

Arboretum Kórnicko jest to zespół ogrodów i parków położony w Kórniku i jego najbliższym otoczeniu. Został założony w 1836 r. przez księcia Karola Fryderyka, króla Prus, który pod względem ilości gatunków roślinności jest najbogatszym w Europie. Został założony przez księcia Karola Fryderyka, króla Prus, który pod względem ilości gatunków roślinności jest najbogatszym w Europie. Został założony przez księcia Karola Fryderyka, króla Prus, który pod względem ilości gatunków roślinności jest najbogatszym w Europie.

Wielki Instytut Techniczny
ul. Chałubińskiego 10
00-625 Warszawa

- 5 Książki i broszury
- 13 Wykaz i wyznaczenie
- 17 Inne sprawy

1982

Wielki Instytut Techniczny
ul. Chałubińskiego 10
00-625 Warszawa

Wielki Instytut Techniczny
ul. Chałubińskiego 10
00-625 Warszawa

Wielki Instytut Techniczny

Wielki Instytut Techniczny

Wielki Instytut Techniczny
ul. Chałubińskiego 10
00-625 Warszawa

KRÓTKA HISTORIA ARBORETUM W KÓRNIKU

Arboretum Kórnickie jest od dawna powszechnie znanym w Polsce i poza granicami zbiorem obcych drzew i krzewów. Należy do największych pod względem liczby gatunków i odmian parków dendrologicznych w Europie Środkowej. Może się również poszczycić najstarszymi w Polsce kolekcjami drzew i krzewów. Wiele egzemplarzy o imponujących często rozmiarach liczy sobie dzisiaj 130 – 150 lat. Pochodzą one z najdawniejszego okresu wprowadzenia obcych drzew i krzewów do uprawy w parku kórnickim, z czasów działalności w latach 1826–1861 Tytusa Działyńskiego, ówczesnego właściciela dóbr kórnickich.

Historia powstania Arboretum w Kórniku sięga więc pierwszej połowy XIX w. i jest ściśle związana z osobami dwóch ostatnich właścicieli Kórnika z rodu Działyńskich – wspomnianego wyżej Tytusa oraz jego syna Jana Nepomucena. Szczególnie Jan Działyński zgromadził w Kórniku bardzo bogate kolekcje drzew i krzewów w określonym celu. Miał to być, jak sam się wyrażał „ogród botaniczny szkoły leśnej”.

Już jednak znacznie wcześniej teren obecnego Arboretum zajmował park otaczający siedzibę właścicieli – Zamek Kórnicki.

Zamek i park różne przechodziły koleje losu, do różnych należały właściciele, przeważnie do rodów możnych i o bogatej przeszłości historycznej. Były wielokrotnie przebudowywane w stylach obowiązujących w danej epoce (ogród włoski, ogród francuski), popadały w ruinę i zaniedbania w okresach wojen lub zmian właścicieli, by po latach znowu podnieść się z upadku i słynać swoją wspaniałością. W starych dokumentach zachowały się wzmianki również o ogrodzie otaczającym zamek. Świadczą one, że ówcześni właściciele Kórnicka dbali o estetyczny wygląd nie tylko samej siedziby, ale także najbliższego jej otoczenia.

Historia Zamku oraz jego dawnych właścicieli (Górków, Czarnkowskich) jest obszernie podawana w przewodnikach i innych wydawnictwach poświęconych Zamkowi Kórnickiemu i zainteresowanych nią tam odsyłamy (np. A.Chyczewska i S.Weyman, 1965, Zamek Kórnicki). Wspomnieć jedynie wypada, że najdawniejsze wzmianki o Zamku Kórnickim pochodzą z XIV w. Niemal do końca XVI w. Kórnik należał do znanej wówczas w Polsce i możnej rodziny Górków.

Nie wiemy dokładnie jakie drzewa i krzewy rosły w parku kórnickim w dawnych wiekach, kiedy był on przyzamkowym ogrodem. Z dużym prawdopodobieństwem można jednak przypuszczać, że rosły tu te same gatunki co w okolicznych lasach, a więc dęby, lipy, buki, graby, olchy, jesiony, wiązy, wierzby, topole, sosny. Do naszych czasów nie zachowały się okazy tak starych drzew, które rosły tu już w XV czy nawet XVI w. Za najstarsze z obecnie istniejących drzew na terenie ar-

boretum uznać należy około 300 – letnie lipy drobno-
listne rosnące przy głównej aleji biegnącej od Zamku
w kierunku Bnina.

Do najstarszych zachowanych na terenie Arboretum
dawnych budowli parkowych należy oryginalny budynek
na kwaterze 13, w którym mieści się obecnie Muzeum
Dendrologiczne. Najstarszym fragmentem tego budynku
jest ośmiokątna rotunda, która prawdopodobnie była
zbudowana w drugiej połowie XVI w. przez Stanisława
Górkę jako pawilon dla ptaków.

W drugiej połowie XVIII w. miała miejsce gruntowa
przebudowa Zamku i otaczającego parku. Ówczesna
właścicielka Zamku – Teofila z Działyńskich Szoldrska
 („Biała Dama” z portretu zachowanego w zbiorach Za-
mku Kórnickiego) urządziła park w modnym wówczas
stylu francuskim, ze strzyżonymi żywopłotami, sztucz-
nymi sadzawkami oraz wodotryskami i kamiennymi
figurkami. Zachowały się plany sytuacyjne parku kór-
nickiego z tego okresu. Wynika z nich, że ogród fran-
cuski zajmował niewielką stosunkowo część dzisiejszego
Arboretum.

Z dawnego ogrodu francuskiego pozostały do naszych
czasów fragmenty wielorzędowych alei lipowo-grabo-
wych, które wówczas były zapewne strzyżone. Z końca
XVIII w. pozostały także nieliczne już dzisiaj stare drze-
wa w Arboretum. Są to przede wszystkim świerki, buki
i dęby.

Wiele z nich w ostatnich latach gwałtownie zamiera.
Szczególnie silne wichury i katastrofalna susza w latach
1982–1983 zniszczyły ostatnie z tych wspaniałych drzew
imponujących swymi rozmiarami (świerki osiągnęły wy-
sokość do 45 m) i pamiętających jakże odległe już czasy.

Nowy okres w historii parku kórnickiego, a także i Zamku, rozpoczął się z chwilą objęcia Kórnicka w 1820 r., przez Tytusa Działyńskiego. Postać Tytusa Działyńskiego jest szeroko znana w historii Wielkopolski pierwszej połowy XIX w. Zasłużył się on szczególnie przez swą szeroką działalność polityczną i kulturalną. Tytus Działyński położył także ogromne zasługi dla Zamku Kórnickiego i Arboretum, którego był rzeczywistym twórcą. W 1827 r. rozpoczął przebudowę Zamku, która trwała aż do jego śmierci w 1861r. Prowadził równocześnie gruntową przebudowę parku otaczającego Zamek. Park został powiększony o nowe tereny w kierunku południowym od Zamku (kwatera 19 – 23) i urządzony w stylu angielskim (krajobrazowym), który właśnie w tych czasach zaczął wypierać ciasne ogrody francuskie. Parki krajobrazowe, o dużych przestrzeniach naturalnych łąk i trawników, z szerokimi perspektywami i swobodnymi grupami drzew i krzewów, stwarzały jednocześnie szerokie możliwości stosowania licznych gatunków i odmian, których tak wiele przybywało w owych czasach do europejskich ogrodów. Tytus Działyński szczególnie interesował się obcymi gatunkami drzew i krzewów, co znalazło swój wyraz w zgromadzeniu w Kórniku bogatych kolekcji roślin drzewiastych. W zbiorach Biblioteki Kórnickiej zachowały się oryginalne rachunki za rośliny sprowadzane przez Tytusa Działyńskiego z wielu zakładów ogrodniczych we Francji, w Anglii, Belgii i w Niemczech. Wymienić tu można takie firmy szkółkarskie jak: James Booth w Hamburgu, E. Benary w Erfurcie, L. Van Houtte w Gandawie, Vilmorin Andrieux w Paryżu, A. N. Baumann w Bollviller, Haage Schmidt w Erfurcie i wiele innych.

Najwięcej drzew i krzewów sprowadził Tytus Działyński do Kórnika około 1845 r. Były wówczas wśród nich liczne gatunki po raz pierwszy wprowadzone do uprawy w Wielkopolsce jak np. przeorzechy (*Carya ovata* i *C. laciniosa*), magnolia drzewiasta (*Magnolia acuminata*), jodła grecka (*Abies cephalonica*), cypryśnik błotny (*Taxodium distichum*) i inne.

Tytus Działyński zmarł w 1861 r. pozostawiając park nie tylko zmieniony architektonicznie, ale także powiększony o nowe tereny, starannie urządzone i wzbogacone o liczne nowe gatunki drzew i krzewów. Park stał się obiektem doświadczalnym dla uprawy nowych roślin drzewiastych. Ta idea wzbogacenia krajowej flory o nowe rośliny nadające się do uprawy w Polsce została podjęta przez syna Tytusa – Jana Działyńskiego, zamiłowanego ogrodnika – dendrologa, a co więcej człowieka o starannym przyrodniczym wykształceniu. Jan Działyński studiował w Paryżu, głównie systematykę roślin i geografie drzew i krzewów. Odbywał liczne podróże po krajach Europy Zachodniej zwiedzając najznakomitsze wówczas zakłady ogrodnicze i firmy nasienne, z którymi następnie utrzymywał stały kontakt. Sprowadzał imponujące na owe czasy ilości drzew i krzewów zarówno w formie nasion jak i roślin. Tylko w 1876 r. sprowadził do Kórnik 240 gatunków i odmian drzew i krzewów iglastych.

Pozostała bogata korespondencja Jana Działyńskiego, z której dowiadujemy się o jego zamiłowaniach dendrologicznych, wysokiej wiedzy ogrodniczej oraz znajomości zasad introdukcji i aklimatyzacji drzew. Do Kórnik i Gołuchowa sprowadzał drzewa i krzewy nie tylko z innych krajów, ale także z naturalnych stanowisk z Tatr i Karpat. Szczególną uwagę poświęcał drzewom igla-

stym. Utrzymywał stały kontakt z najwybitniejszym wówczas dendrologiem francuskim A. Carriere. W Kórniku zgromadził najbogatszą w Europie Środkowej kolekcję drzew i krzewów, która liczyła sobie około 1500 gatunków. Nie mniej bogate były kolekcje w Gołuchowie.

Jan Działyński zmarł bezpotomnie w 1880 r. Dobra kórnickie wraz z Zamkiem i parkiem odziedziczył jego siostrzeniec Władysław Zamoyski, który również z wielkim zamiłowaniem i pietyzmem odnosił się do bogatych kolekcji dendrologicznych.

Władysław Zamoyski – ostatni właściciel Kórnika – większość życia spędził we Francji. Władze pruskie zakazały mu powrotu do Kórnika ze względów politycznych. Powrócił tu na stałe dopiero po pierwszej wojnie światowej. Krótko przed śmiercią (w 1924 r.) przekazał dobra kórnickie wraz z Zamkiem i Arboretum narodowi polskiemu przez utworzenie fundacji pod nazwą „Zakłady Kórnickie”. W 1927 r. na stanowisko dyrektora „Ogrodów Kórnickich” został powołany Antoni Wróblewski – botanik, dendrolog i mykolog, a równocześnie ogrodnik – praktyk z głęboką znajomością sadownictwa i szkółkarstwa. W okresie 17 lat swej pracy w Kórniku doprowadził park i znajdujące się w nim kolekcje drzew i krzewów do ponownego rozkwitu. Poza zbiorami dendrologicznymi, które u schyłku lat trzydziestych liczyły około 3000 gatunków i odmian zgromadził także w Kórniku bogate kolekcje pomologiczne. Rozwinął dział szkółkarski i powiększył obszar szkółek do 20 ha. Nawiązał szerokie kontakty z licznymi ogrodami botanicznymi, arboretami i zakładami szkółkarskimi w Europie, w Azji wschodniej i w Ameryce Północnej, skąd otrzymywał nowe gatunki drzew i krzewów. Przebudował i na nowo urządził niektóre partie w Arboretum oraz wpro-

wadził w układzie kolekcji system rodzajowy, to znaczy, że gatunki i odmiany poszczególnych rodzajów (np. klonny, brzozy, kaliny, suchodrzewy, leszczyny itd.) wysadzane były obok siebie.

Brak miejsca w starym parku był przyczyną wyjścia z niektórymi kolekcjami poza jego granice, na teren dawnych szkółek. Dużą zasługą Wróblewskiego było także sporządzenie szczegółowej dokumentacji kolekcji dendrologicznych.

W 1933 r. utworzony został w Kórniku pierwszy dział organizowanego Zakładu Badania Drzew i Lasu pod nazwą: „Ogrody Kórnickie, Dział Dendrologii i Pomologii”. Skromny początek placówki naukowej działającej przy arboretum miał się rozwinąć w latach powojennych w prężny i szeroko dzisiaj znany zakład naukowy (Instytut Dendrologii Polskiej Akademii Nauk).

A. Wróblewski był dyrektorem „Ogrodów Kórnickich” do wybuchu wojny w 1939 r. Usunięty przez okupanta z tego stanowiska pracował w Kórniku jako ogrodnik do śmierci tj. do kwietnia 1944 r.

Po drugiej wojnie światowej Arboretum Kórnickie należało początkowo do reaktywowanej na krótko Fundacji „Zakłady Kórnickie”. W 1952 r. wraz z rozbudowującą się placówką naukową kierowaną przez prof. dr Stefana Białoboka, zostało przejęte przez Polską Akademię Nauk. Od tego czasu Arboretum jest częścią Instytutu Dendrologii Polskiej Akademii Nauk.

W latach 1960 – 1970 kolekcje dendrologiczne zostały rozszerzone na tereny położone na wschód od starego parku (po przeciwnej stronie ul. Parkowej). Do Arboretum przyłączono w ten sposób obszar około 8 ha. (kwatery 24 – 37). Niektóre kolekcje (jabłonie, lilaki, forsycje, tawuły) zostały przeniesione na teren dawnych

szkólek i sadów pomologicznych stanowiąc zaczątek nowych powierzchni Arboretum. Od 1970 r. nowe kolekcje niektórych drzew i krzewów, głównie różaneczników, azalii oraz gatunków iglastych wysadza się na terenie lasu doświadczalnego Zwierzyniec położonego za Jeziorem Kórnickim. Tu powstaje nowe Arboretum w warunkach leśnych.

POŁOŻENIE I WARUNKI ŚRODOWISKOWE

Arboretum Kórnickie położone jest nad brzegiem Jeziora Kórnickiego między miasteczkami Kórnickiem i Bninem. Od brzegów jeziora oddzielone jest drogą z Kórnika przez Bnin do Śremu oraz wąskim pasem wybrzeża, który od Zamku w kierunku Bnina rozszerza się i zajmuje obszar kilku hektarów.

Arboretum zajmuje nisko położone i płaskie tereny w dolinie jeziora, w najniższych miejscach zajęte przez podmokłe łąki. Od strony wschodniej Arboretum przylega do ulicy Parkowej, która oddziela je od terenu dawnych szkółek. Ostatnio w tym kierunku postępuje powiększenie Arboretum i rozbudowa kolekcji. Tutaj teren wznosi się dość gwałtownie i przechodzi w płaską wysoczyznę położoną kilkanaście metrów nad poziomem jeziora. W nowej części Arboretum położonej po wschodniej stronie ulicy Parkowej (sekcje 24 - 37) znajdują się budynki Instytutu Dendrologii.

Tereny starej części Arboretum położone w dolinie Jeziora Kórnickiego były kiedyś bagnami, po których pozostały fragmenty podmokłych łąk. W pobliżu Zamku, gdzie dawniej urządzony był ogród francuski, a wcześniej włoski (dzisiejsze sekcje 7, 9, 10, 13) teren jest

sztucznie podwyższony przez nasypanie warstwy gruzu i ziemi. Także główna aleja lipowa od Zamku w kierunku południowym prowadzi po sztucznie usypanej wśród bagien grobli. Najniższe partie Arboretum wzdłuż rowu zajmują łąki z naturalną roślinnością zielną, z malowniczymi kępami wierzby szarej (*Salix cinerea*), drenia białego (*Cornus alba*) i naturalnymi grupami olch (*Alnus glutinosa*) i jesionów (*Fraxinus excelsior*) rosnącymi wzdłuż rowu.

Dzięki niskiemu położeniu i bliskiemu sąsiedztwu jeziora na terenie Arboretum panują stosunki wodne sprzyjające wzrostowi wielu drzew i krzewów. Rekompensuje to w znacznym stopniu niewielką i niewystarczającą dla wielu drzew i krzewów sumę opadów rocznych, zwłaszcza przy coraz częstszych ostatnio długich okresach suszy. Pogłębiające się z roku na rok obniżenie poziomu wody gruntowej jest w Wielkopolsce szczególnie wyraźne i wpływa bardzo niekorzystnie na roślinność drzewiastą.

Na terenie Arboretum znajduje się kilka sztucznych zbiorników wodnych. Poza fosą otaczającą Zamek niewielkie stawy znajdują się na terenie sekcji 2, 3 i 9 oraz największy staw o powierzchni blisko 1 ha na sekcji 15. Ten ostatni zbiornik wody został zbudowany w 1955 r. w celu magazynowania wody i zwiększenia wilgotności powietrza.

Gleby na terenie Arboretum są mocno zróżnicowane. Przeważają gleby lekkie, piaszczyste, na podłożu gliniastym lub podścielone torfem. W miejscach najniższych (wilgotne łąki) gleby torfiaste (torfy pojezierne o odczynie zasadowym). Gleby gliniaste występują tylko na niewielkich powierzchniach głównie w nowej części Arboretum – na zboczu opadającym ku dolinie jeziora. Ogólnie można stwierdzić, że gleby są raczej ubogie, a dobry wzrost

drzew i krzewów zawdzięczać należy korzystnym stosunkom wodnym.

Warunki klimatyczne Kórnika charakteryzują się ogólnie niezbyt surowymi zimami i małą ilością opadów, zwłaszcza zimą w postaci śniegu. Częste są zimy typu atlantyckiego z opadami w postaci deszczu lub krótko utrzymującego się śniegu, z powtarzającymi się odwilżami i temperaturą spadającą nieznacznie poniżej zera.

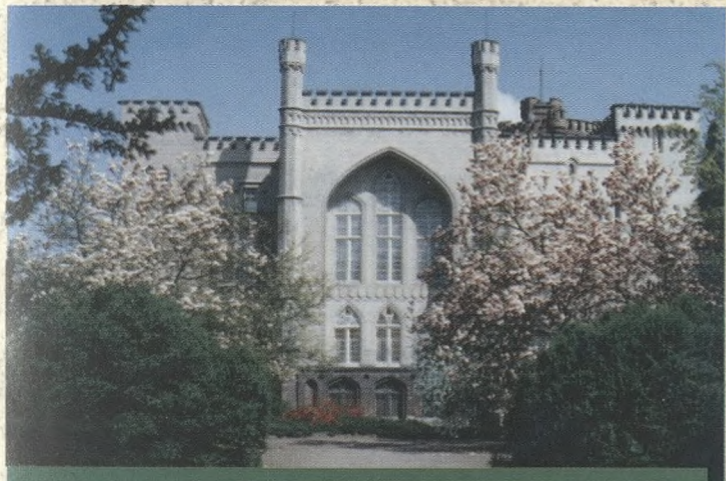
Zdarzają się jednak co kilkanaście lat zimy bardzo surowe z temperaturami poniżej -25°C , które w sposób decydujący ograniczają możliwości uprawy wielu wrażliwych na niskie temperatury drzew i krzewów. Do takich bardzo surowych w obecnym stuleciu zaliczyć należy zimy w latach 1917/18, 1928/29, 1939/40, 1940/41, 1955/56, 1962/63 i 1986/87.

Okres od roku 1963 do 1984 odznaczał się natomiast zdecydowaną przewagą zim łagodnych lub nawet bardzo łagodnych. W tym też czasie w Arboretum wyrosły liczne i piękne okazy takich drzew i krzewów, które dotychczas spotkać było można tylko w krajach Europy Zachodniej (cyprysiki, cedry, cedrzyńce, szydlice japońskie, zimozielone krzewy liściaste, magnolie, paulownie, liczne różaneczniki i wiele, wiele innych).

Roczna suma opadów w Kórniku wynosi 500 mm. Ostatnio przeważają jednak lata bardzo suche z roczną sumą opadów niewiele ponad 400 mm. Wprost katastrofalne pod tym względem dla wielu drzew i krzewów były bardzo suche lata 1982 i 1983, kiedy to roczna suma opadów wynosiła zaledwie 310 i 449 mm.

... w tym celu w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy, należy wykonać następujące prace:

1. Wykonanie badania technicznego urządzeń i maszyn, które są używane w zakładzie.
2. Wykonanie badania ergonomicznego stanowisk pracy, które są wykonywane przez pracowników.
3. Wykonanie badania warunków atmosferycznych w zakładzie.
4. Wykonanie badania warunków higienicznych w zakładzie.
5. Wykonanie badania warunków bezpieczeństwa i higieny w zakładzie.



Kwitnące magnolie pośrednie (*Magnolia soulangeana*) przed Zamkiem



Okazałe kwiaty magnolii pośredniej
(*Magnolia soulangeana*)

„Biała forsycja”
(*Abeliophyllum distichum*)



Wiciokrzew (*Lonicera 'Serotina'*)



Żyłistek szorstki odm. Waterera
(*Deutzia scabra* 'Watereri')



Bez- lilak odm. 'Congo'



Różanecznik Wiltona
(*Rhododendron Wiltonii*)

Urodlin trójłatkowy
(*Asimina triloba*)



Kielichowiec plenny
(*Calycanthus fertilis*)



Jabłoń Hartwiga (*Malus hartwigii*)



Azalia odm. Fanny



Różanecznik odm. Humboldt



Różanecznik – Rhododendron
Kwitnące różaneczki
(*Rhododendron*)



Fragment kolekcji drzew iglastych

Wrzosiec krwisty odm. *Vivellii*
(*Erica carnea* 'Vivellii')



PRZEWODNIK SZCZEGÓŁOWY

Proponujemy jedną trasę zwiedzania zaznaczoną na załączonym planie. Prowadzi ona przez najbardziej interesującą część kolekcji drzew i krzewów w tzw. starym Arboretum. Poza tą trasą, liczne drzewa i krzewy opatrzone są etykietami, na których obok nazwy polskiej i łacińskiej podana jest ojczyzna danego gatunku i numer inwentarza. Przy szczególnie interesujących okazach umieszczone są tablice z ich krótką charakterystyką oraz datą wprowadzenia do uprawy (introdukcja) w Europie, w Polsce i w Kórniku.

Do Arboretum wchodzimy przez furtkę przy pawilonie z pamiątkami obok Zamku. Tuż za furtką, po prawej stronie rośnie najstarszy w Arboretum okaz miłorzębu dwuklapowego (*Ginkgo biloba*) posadzony tu w czasach Tytusa Działyńskiego (około 1830 r.); liczy więc około 160 lat. Drzewo to pochodzi z Chin, gdzie jest gatunkiem reliktowym i endemicznym. Należy do grupy roślin które żyły na ziemi w odległych epokach geologicznych, a do naszych czasów przetrwał tylko ten jeden gatunek. Miłorząb jest drzewem dwupiennym, to znaczy na jednych okazach rozwijają się tylko kwiaty męskie, a na innych tylko żeńskie i na tych pojawiają się nasiona

podobne do małej śliwki, otoczone mięsistą osnówką. Bardzo oryginalne są wachlarzykowate, dwuklapowe liście o równoległym unerwieniu. Jesienią przebarwiają się one na kolor cytrynowożółty. Miłorząb sadzony jest czasem w parkach jako osobliwość dendrologiczna, a zarazem piękne drzewo ozdobne. Również po prawej stronie rosną dwa niewysokie drzewa o gęstej koronie i ciernistych pędach. Jest to żółtnica pomarańczowa (*Maclura pomifera*) drzewo z rodziny Morwowatych pochodzące z Ameryki Północnej. Jedno z nich jest żeńskie i na nim można widzieć latem i jesienią duże, kuliste owoce przypominające nieco pomarańcze. Tuż przy wejściu po lewej stronie rośnie drzewiasty okaz brzoźtownicy japońskiej (*Zelkova serrata*). Godnym obejrzenia jest również potężny okaz wiązu szypułkowego (*Ulmus laevis*), którego korona wznosi się majestatycznie na wysokość 30 m. Tuż nad brzegiem fosy zamkowej rośnie stary okaz perukowca podolskiego w odmianie purpurowej (*Cotinus coggygria 'Purpurea'*). Odznacza się ciemno-purpurowymi liśćmi i oryginalnymi kwiatostanami, które w czasie kwitnienia są gęsto pokryte purpuroworóżowymi włoskami. Nieopodal rosną żywotniki olbrzymie (*Thuja plicata*) o gęstych, stożkowatych koronach. Żywotniki pochodzą z Ameryki Północnej i odznaczają się szybkim wzrostem. Za grupą żywotników, z lewej strony mostku, prowadzącego do Zamku, rośnie samotne drzewo limby (*Pinus cembra*) o gęstej, wałcowatej koronie. Limba jest gatunkiem sosny występującym w wysokich górach Europy (u nas tylko w Tatrach) oraz na Syberii.

Obok wspomnianego wyżej potężnego wiąza rośnie, otoczona szerokim krzewem cisa, ewodia koreańska (*Euodia danielii*) – drzewo o szerokiej koronie i pierzastych liściach. W sierpniu korona drzewa pokrywa się

drobnymi, białymi kwiatami, które są miododajne i zwabiają roje szczerliwych. Ewodia pochodzi z Chin i Korei.

Za głazami – z symbolem Arboretum Kórnickiego – rośnie duża grupa bożodrzewu Giralda (*Ailanthus giraldae*). Gatunek ten pochodzi z Chin i charakteryzuje się bardzo dużymi, pierzastymi liśćmi oraz gładką korą na grubych pniach. Wśród tych drzew rosną również liczne krzewy jaśminowców (*Philadelphus*), które w początkach czerwca okrywają się bogactwem białych, pachnących kwiatów.

Z lewej strony drogi rośnie stary okaz orzesznika pięciolistkowego (*Carya ovata*) a obok niego sosna czarna (*Pinus nigra*) o szerokiej parasolowatej koronie. Sosna czarna, której wiele starych i młodszych drzew rośnie w Arborecie, pochodzi z Europy południowej. Jest wytrzymała na suszę i mrozy a także odporna na zanieczyszczenia powietrza i stąd jej wysoka wartość uprawowa. Za sosną, gdzie drogi rozdzielają się, rośnie stary, niewielki okaz lipy amerykańskiej (*Tilia americana*) o dużych liściach i żółtawych kwiatach ukazujących się w lipcu. Nieco dalej wśród kępy jaśminowców i żylistków rośnie drzewo igliczni trójcierniowej (*Gleditsia triacantho*) o luźnej koronie i pierzastych liściach. Jesienią i w zimie wiszą na drzewie długie, taśmowato poskręcane, brązowe strąki z nasionami, a na pniu widoczne są ostre, rozgałęzione ciernie. Iglicznia pochodzi z Ameryki Północnej. Nieco głębiej widoczny jest potężny okaz kłęka kanadyjskiego (*Gymnocladus dioica*), którego pień pokrywa bluszcz.

Powracamy do trasy zwiedzania i przechodzimy obok niewielkiego trawnika (z lewej strony) gdzie rośnie kilka młodych krzewów magnolii. Rośnie tu także (na brzegu trawnika) północnoamerykańska sosna wejmutka (*Pinus*



strobis) o prostym pniu i stożkowatej koronie. Wejmutka należy do sosen 5 igłowych o miękkich igłach i długich szyszkach. Od wielu lat jest sadzona w parkach w całej niemal Europie. Były także próby jej uprawy w lasach. Dochodzimy do potężnego buka (*Fagus sylvatica*) o majestatycznej, szerokiej koronie i grubym pniu pokrytym bluszczem. Buk ten należy do najpiękniejszych i najstarszych drzew w Arboretum; jego wiek szacuje się na 200 – 250 lat. Drzewo rosło swobodnie na wolnej przestrzeni i dzięki temu wytworzyło szeroką, nisko osadzoną koronę. W ostatnich latach potężne, dolne konary obłamały się i korona drzewa wykazuje poważne ubytki. Glebę pod koroną buka pokrywa zwarty dywan bluszczu (*Hedera helix*). Bluszcz jest rośliną występującą prawie w całej Europie w tym również w Polsce. Można go często spotkać w formie dziczykałej w wielu parkach i na starych cmentarzach.

Po przeciwnej stronie drogi, tuż nad fosą, rosną dwa młode okazy (około 30 letnie) odmiany kolumnowej buka (*Fagus sylvatica* 'Fastigiata'). Obok buków kolumnowych, również nad fosą, rośnie samotnie drzewo odmiany strzępolistnej graba pospolitego (*Carpinus betulus* 'Quercifolia'). Tylko na niektórych gałęziach można zauważyć liście głęboko wcinane, na innych nie różnią się od typowych liści grabowych.

Zbliżamy się do szerokiej alei, która jest główną osią parku, od Zamku aż do jego południowej granicy pod Bninem. Po prawej stronie na niskiej rabacie przy fosie rośnie kilka interesujących krzewów iglastych, między innymi świerki karłowe (*Picea abies* 'Pygmaea'), a pośrodku rabaty stare drzewo gruszy wierzbolistnej (*Pyrus salicifolia*), o szerokiej, kopulastej koronie ze zwisającymi gałęziami. Jej wąskie, szarokutnerowate liście po-

dobne są do wierzbowych, stąd rozpowszechniło się błędne przekonanie, że jest to grusza szczepiona na wierzbie. Grusza ta pochodzi z suchych obszarów Kaukazu. Za gruszą wśród różnych krzewów iglastych uwagę zwracają odmiana niska jałowca zwyczajnego (*Juniperus communis* 'Repanda'), ścielący się po ziemi japoński jałowiec rozesłany (*Juniperus procumbens*), oryginalna mikrobiota syberyjska (*Microbiota decussata*) i karłowe odmiany żywotnika zachodniego o kulistym pokroju (*Thuja occidentalis* 'Hoseri'). Obok rosną jałowce chińskie Pfitzera (*Juniperus chinensis* 'Pfitzeriana') i krzewy jałowca sawińskiego (*Juniperus sabina*).

Po obu stronach alei rosną stare okazy magnolii pośredniej (*Magnolia soulangeana*). Jest to mieszańiec chińskich magnolii (*M. denudata* i *M. liliflora*) otrzymany w 1825 r. w szkółkach we Fremont pod Paryżem. W kilku odmianach jest dzisiaj powszechnie uprawiany (w Polsce głównie w województwach zachodnich) w miastach i w parkach. Kielichowate kwiaty, białe z różowym odcieniem, obficie okrywają drzewa przed rozwojem liści (kwiecień – maj).

Ten fragment Arboretum został urządzony w latach 1926 – 1936. Wiele drzew i krzewów posadzono wówczas symetrycznie po obu stronach drogi. Rosną tu szerokie, stare krzewy bukszpanu (*Buxus sempervirens*), a za nimi wysokie cisy. Szczególnie interesująca jest odmiana cisa o kolumnowej, wąskiej koronie i żółtawych igłach (*Taxus baccata* 'Fastigiata Aurea') zwana także złocistym cisem irlandzkim. Również symetrycznie rosną piękne okazy żółtawej odmiany żywotnika (*Thuja occidentalis* 'Lutescens') a tuż obok, przy samej drodze, dwa wysokie okazy kolumnowej odmiany żywotnika (*Thuja occidentalis* 'Aurescens'). Odmiana ta została wyhodowana w Kór-

niku w 1932 r. i należy do najpiękniejszych form barwnych żywotnika zachodniego. Poza szerokimi i gęstymi krzewami cisów i bukszpanów widoczne są w głębi (z prawej strony) różne drzewa iglaste. Blżej Zamku zwraca uwagę piękna sylwetka świerka serbskiego (*Picea omorica*), dalej dwa dorodne świerki srebrzyste (*Picea pungens* 'Glauca') i dagleżja zielona (*Pseudotsuga menziesii*) o najwyższej wznoszącej się koronie. Obok niej widoczne są niższe sinoniebieskie jodły kalifornijskie (*Abies concolor*). Dagleżja zielona należy u nas do najszybciej rosnących drzew iglastych. Pochodzi z Ameryki Północnej. Jodła kalifornijska, której liczne okazy będziemy spotykali w innych częściach Arboretum, to również drzewo z zachodniej Ameryki Północnej. Szybko rośnie w młodości i tworzy regularne, stożkowate korony. Jedna z najpiękniejszych jodeł, bardzo wytrzymała na suszę i niskie temperatury.

Z lewej strony zwracają uwagę wysokie, strzeliste sylwetki świerków srebrzystych (*Picea pungens* 'Glauca') o intensywnym, srebrzystosinym zabarwieniu igieł. Są one odmianą północnoamerykańskiego świerka kłującego (*Picea pungens*), który jest bardzo wytrzymały na mrozy i suszę.

Przechodzimy obok pomnika z głazów polnych. Umieszczona na nim tablica upamiętnia twórców Arboretum Kórnickiego: Tytusa Działyńskiego (1796–1861), jego syna Jana (1829–1880) i siostrzeńca Jana Działyńskiego, ostatniego właściciela Kórnicka – Władysława Zamoyskiego (1853–1924). Za pomnikiem widoczna jest duża grupa różnych drzew iglastych. Wśród nich wyróżniają się piękne okazy żywotnika olbrzymiego (*Thuja plicata*), świerka serbskiego (*Picea omorica*), liczne szeroko roz-

rośnięte cisy i młodsze, kolumnowe formy żywotnika zachodniego (*Thuja occidentalis* 'Columna').

Trasa zwiedzania prowadzi w prawo obok trzech okazałych drzew orzecha czarnego (*Juglans nigra*) pochodzącego z Ameryki Północnej. Owoce podobne do orzecha włoskiego, pokryte są zieloną, aromatycznie pachnącą łupiną. Drewno orzecha czarnego, bardzo cenne, o ciemnym zabarwieniu, było dawniej używane do wyrobu drogich mebli.

Trasa prowadzi przez tereny sekcji 9, 13 i 16. Po prawej stronie (sekcja 9), na brzegu niewielkiej polany rośnie oryginalna odmiana buka o zwisających gałęziach i ciemnopurpurowych liściach (*Fagus sylvatica* 'Purpurea Pendula'). Za bukiem w grupie drzew iglastych rosną młode drzewa limby koreańskiej (*Pinus koraiensis*), jodły kalifornijskiej (*Abies concolor*) oraz świerki srebrzyste (*Picea pungens* 'Glauca') i świerki serbskie (*Picea omorica*). Z prawej strony mijamy rosnące tuż przy drodze samotne drzewo orzesznika siedmiolistkowego (*Carya laciniosa*) o strzępiasto łuszczącej się korowinie. Za orzesznikiem i grupą młodych drzew iglastych, o których wspomnieliśmy wyżej, wznoszą się wysoko (do 30 m) korony skrzydłoorzecha kaukaskiego (*Pterocarya fraxinifolia*). Skrzydłoorzech należy również do rodziny orzechowatych, jednakże jego drobne owoce nie przypominają znanych nam „orzechów”, są oskrzydłone i zebrane w długie, zwisające grona. Skrzydłoorzech kaukaski wydaje liczne odrośla korzeniowe i w ten sposób drzewo rozrasta się z czasem szeroko, zajmując coraz większą przestrzeń.

Z lewej strony, za niewielką polaną, widoczny jest okazały buk o swobodnie rozrośniętej, szerokiej koronie. Liście, szczególnie po rozwinięciu na wiosnę, są zabar-

wione na kolor ciemnopurpurowy. W czasie lata purpurowe zabarwienie liści nie jest już tak intensywne. Jest to odmiana czerwolistna (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), często spotykana w starych parkach. Drugie drzewo tej odmiany widoczne jest z prawej strony drogi za wspomnianym wyżej orzesznikiem siedmiolistkowym.

Dochodzimy do miejsca, gdzie trasę przecina droga prowadząca w lewo do szerokiej, głównej alei. Przed nami z prawej strony widoczny jest w głębi niewielki staw otoczony wysokimi drzewami starych olch, buków, jesionów, lip i klonów. Staw jest pozostałością po parku francuskim z XVIII w. Blisko drogi (tuż za skrzyżowaniem) rośnie okazały buk o liściach głęboko wcinanych. Jest to odmiana strzępolistna (*Fagus sylvatica* 'Asplenifolia').

Za dróżką odchodzącą w prawo rosną 3 oryginalne drzewa. Są to: magnolia drzewiasta (*Magnolia acuminata*), miłorząb (*Ginkgo biloba*) i orzesznik pięciolistkowy (*Carya ovata*). Drzewa te, jak i inne tu rosnące liczą około 140 lat. Magnolia drzewiasta pochodzi z Ameryki Północnej. W czerwcu ukazują się na drzewie zielonkawożółte kwiaty, trudne do zauważenia wśród szerokich liści. Z miłorzębem i orzesznikiem pięciolistkowym zapoznaliśmy się już na początku zwiedzania Arboretum.

Z lewej strony drogi mijamy grupy drzew iglastych i kilka interesujących drzew liściastych. Naprzeciw magnolii drzewiastej, miłorzęba i orzesznika, zwraca uwagę szeroko rozrośnięty, krzewiasty okaz cisa (*Taxus baccata*). Na polanie blisko drogi rośnie niewielkie drzewko magnolii szerokolistnej (*Magnolia obovata*) o słabo rozgałęzionych pędach i bardzo dużych, eliptycznych liściach osadzonych parasolowato na wierzchołkach

gałęzi. W czerwcu widzieć można także oryginalne, kremowe, dość duże kwiaty. Magnolia ta pochodzi z Japonii.

Z lewej strony magnolii szerokolistnej rośnie wysoka sosna rumelijska (*Pinus peuce*) podobna do sosny wejmutki, o delikatnych igłach i wydłużonych szyszkach. Pochodzi z gór Półwyspu Bałkańskiego, jest wytrzymała na mrozy i bardzo dekoracyjna. Obok sosny rumelijskiej rosną krzewy azalii i różaneczników (*Rhododendron*) posadzone tu w ostatnich latach. Rośliny te wymagają specyficznych warunków uprawy między innymi: gleb kwaśnych (pH 5) i wysokiej wilgotności powietrza. Kwiaty u azalii i różaneczników pojawiają się na przełomie maja – czerwca i zwracają uwagę różnorodnością barw. Znanych jest kilkaset odmian. Bogata kolekcja azalii i różaneczników znajduje się w nowej części Arboretum oraz w specjalnej kolekcji w lesie Zwierzyniec, za Jeziorem Kórnickim.

W głębi za sosną rumelijską, z lewej i prawej strony, rosną inne interesujące drzewa iglaste. Na uwagę zasługują 2 okazałe, kilkudziesięcioletnie drzewa choiny kanadyjskiej (*Tsuga canadensis*) o drobnych igłach i cienkich, wiotkich gałęziach. Obok choiny rośnie niewysoki świerk (około 5 m) o gęstej, szerokostozkowatej koronie i drobnych gałązkach. Jest to rzadko spotykana karłowata odmiana świerka pospolitego (*Picea abies* 'Pyramidalis Robusta'). Za świerkiem i za rozłorzystym cisem rosną 2 stare drzewa tulipanowca (*Liriodendron tulipifera*), o którym więcej informacji podano poniżej.

Dochodzimy do miejsca, gdzie droga rozdziela się. Nasza trasa prowadzi w lewo ku widocznemu w głębi niewielkiemu budynkowi. Jeszcze jednak przed rozwidleniem dróg z lewej strony mijamy stare drzewo północnoame-

rykańskiego orzecha szarego (*Juglans cinerea*), który jest podobny do poznanego już orzecha czarnego. Tuż obok orzecha (*nieco w głębi*) rośnie stary, ponad 100 – letni okaz stożkowatej odmiany dęba (*Quercus robur* 'Fastigiata').

Przy rozwidleniu dróg z prawej strony rośnie jeszcze jeden piękny okaz magnolii drzewiastej, którą już poznaliśmy, a przed magnolią widzimy młode drzewko kasztana jadalnego (*Castanea sativa*) o eliptycznych, ościsto ząbkowanych liściach. Kasztan jadalny pochodzi z południowej Europy, gdzie jest powszechnie uprawiany dla smacznych owoców. Niestety jest to drzewo wrażliwe na niskie temperatury, u nas często przemarza, a owoce w naszym klimacie dojrzewają bardzo rzadko.

Kierujemy się drogą w lewo. W rozwidleniu dróg rośnie jeden z piękniejszych w Arboretum drzewiastych cisów, a za nim jeszcze jedno stare drzewo orzesznika pięciolistkowego (*Carya ovata*) o wysokim pniu pokrytym łuszczącą się korowiną.

Z lewej strony (niemal na przeciw cisa) rośnie tuż przy drodze potężny platan (*Platanus acerifolia*) o grubym pniu i wysoko osadzonej, szerokiej koronie. Za platanem należy zwrócić uwagę na piękny okaz trójpiennej lipy srebrzystej zwanej także węgierską (*Tilia tomentosa*), którą poznaliśmy już wcześniej. Za platanem i lipą srebrzystą zwraca uwagę grupa kilku wysokich jodeł nikko (*Abies homolepis*). Jest to jedna z wielu jodeł japońskich, która w naszym klimacie jest całkowicie wytrzymała na niskie temperatury. Będziemy się jeszcze wielokrotnie spotykali z tą piękną i wartościową jodłą.

Z prawej strony, nieco w głębi, widoczne jest wysokie drzewo tulipanowca (*Liriodendron tulipifera*). Niestety to wspaniałe drzewo, które tu widzimy, zostało przed kilku

łaty mocno uszkodzone uderzeniem pioruna. Wierzchołek drzewa został złamany, a pień rozłupany na znacznej długości. Tulipanowiec pochodzi z Ameryki Północnej. Odznacza się oryginalnymi, klapowanymi liśćmi z sercowato wyciętym wierzchołkiem. W czerwcu ukazują się na gałązkach kielichowate kwiaty podobne do tulipana, zielonkawe z pomarańczowo zabarwionymi od wewnątrz płatkami.

Nieco dalej, tuż przy ścieżce, zwraca uwagę młode drzewo dębu czerwonego (*Quercus rubra*), które również pochodzi z Ameryki Północnej. Odznacza się ostro klapowanymi liśćmi przebarwiającymi się w jesieni na kolor czerwono-brązowy. Dąb czerwony jest bardzo wytrzymały na niskie temperatury i suszę. Często uprawiany w lasach, bywa także sadzony w parkach i przy drogach.

Z lewej strony drogi, naprzeciw tulipanowca, rósł stary, około 130 letni, wysoki krzew ośnieży czteroskrzydłowej (*Halesia tetraptera*). Został on rozłamany przez padające drzewo i teraz z pnia odbijają liczne, młode pędy. Jest to gatunek północnoamerykański, bardzo dekoracyjny i całkowicie wytrzymały na niskie temperatury. W maju krzew pokrywa się białymi, dzwoniczowymi kwiatami, a oryginalne, oskrzydłone owoce długo utrzymują się na gałązkach, nawet przez całą zimę.

Za nią, również po lewej stronie drogi, rosną drzewkowate okazy innego gatunku – ośnieży drzewiastej (*Halesia monticola*) z południowoschodnich terenów Ameryki Północnej. Jest ona także wytrzymała na mrozy i kwitnie równie obficie jak gatunek poprzedni. Drzewka ośnieży drzewiastej są znacznie młodsze, liczą około 50 lat.

Za ośnieżami, nieco w głębi, rośnie duży i stary krzew (w wieku powyżej 100 lat) oczaru wirginijskiego (*Hama-*

melis virginiana) z Północnej Ameryki. Krzew ten zakwita u nas w październiku i listopadzie, kiedy opadają liście przebarwione na kolor żółty. Kwiaty są drobne, żółte, niepozorne i mało efektowne.

Nieco dalej, również z lewej strony drogi, rosną wysokie krzewy głógownika kosmatego (*Photinia villosa*) ze wschodniej Azji. Jest to krzew z rodziny Różowatych, o drobnych, ostro piłkowanych liściach przebarwiających się wspaniale jesienią na kolor intensywnie czerwony lub pomarańczowy. Bardzo dekoracyjne są również drobne, szkarłatne owoce. Za głógownikiem rosną duże, szerokie krzewy oczaru japońskiego (*Hamamelis japonica*) o drobnych, żółtych lub pomarańczowoczerwonych kwiatach ukazujących się wczesną wiosną, w marcu, na długo przed rozwojem liści. Liście w jesieni przebarwiają się na kolor pomarańczowy, żółty lub czerwony. Wszystkie gatunki oczarów są krzewami najzupełniej wytrzymałymi na niskie temperatury, bardzo oryginalnymi ze względu na niezwykle pory kwitnienia i efektownie przebarwiające się liście w jesieni.

Blżej drogi rosną trzy krzewy obieli wielkokwiatowej (*Exochorda grandiflora*) pochodzącej z Chin. W maju krzewy pokrywają się obficie białymi kwiatami. Obiela jest cennym krzewem ozdobnym, zwłaszcza dla zadrzewień osiedlowych w miastach. Obok rośnie niewysokie drzewo derenia jadalnego (*Cornus mas*), o szerokiej koronie liczące już ponad 100 lat. Dereń jadalny pochodzi z południowo-wschodniej Europy, Kaukazu i Azji Mniejszej. Jest bardzo wytrzymały na mrozy i suszę. Drobne żółte kwiaty ukazują się na gałązkach już w końcu marca lub w kwietniu, przed rozwojem liści. W jesieni dojrzewają czerwone, jadalne owoce wielkości małej śliwki. Owoce derenia używane są na przetwory, przede wszy-

stkim na nalewki. W tym celu drzewo to było dawniej w Polsce często uprawiane i spotykało się je w wielu parkach.

Dochodzimy do budynku zwanego Pawilonem. Najstarszą jego częścią z XVI w. jest ośmiokątna rotunda, pozostała prostokątna część została dobudowana w XIX w. W budynku tym mieści się obecnie Muzeum Dendrologiczne.

Przed budynkiem rośnie piękny, drzewiasty okaz cisa (*Taxus baccata*). Liczy około 70 lat, widać więc, że opinia o bardzo wolnym wzroście cisa jest mocno przesadzona.

Ostatni odcinek drogi, którą zśliśmy do Pawilonu prowadził przez teren sekcji 13. Zarówno z prawej strony tej drogi, jak i z lewej, znaczną część sekcji 13 pokrywa stary drzewostan liściastych gatunków krajowych, głównie są to graby i lipy. Drzewa te liczą około 150 – 180 lat i osiągnęły tu (zwłaszcza lipy) potężne rozmiary i znaczną wysokość (do 30 m), co świadczy o korzystnych dla nich warunkach glebowych.

Z lewej strony Pawilonu rośnie niewielka, wielopienna lipa posadzona tu w początku lat pięćdziesiątych. Jest to rzadko spotykana odmiana (*Tilia cordata* 'Vratislaviensis') o liściach w czasie rozwijania na wiosnę intensywnie żółtych.

Przed Pawilonem rozciąga się szeroka polana otoczona różnymi drzewami iglastymi, od bardzo starych, 180-letnich świerków, sosen wejmutek i modrzewi, do kilkudziesięcioletnich cisów. Należy pamiętać, że w XVIII w. i na początku XIX w. był to teren parku francuskiego i być może z tego okresu pochodzą najstarsze drzewa iglaste. W ostatnich latach wiele tych sędziwych drzew zginęło na skutek suszy. Pozostałe jeszcze przy życiu także powoli zasychają i giną. Cała polana (sekcja 16)

otoczona jest różnowiekowymi cisami, od starych, drzewiastych okazów liczących ponad 150 lat, do obficie występujących tu siewek. Nad zwartą grupą cisów wznoszą się korony 2 starych sosen wejmutek. Są to najpiękniejsze zachowane w Arboretum okazy tej sosny.

Na szerokiej polanie rosną dwa drzewa sosny żółtej (*Pinus ponderosa*) z Ameryki Północnej, o długich igłach i dość dużych, kłujących szyszkach. Sosna żółta, podobna nieco do sosny czarnej, jest wytrzymała na niskie temperatury oraz na suszę. Niestety rzadko spotykana w uprawie.

Za sosnami żółtymi zwraca uwagę oryginalny świerk pospolity (*Picea abies*) o szerokiej, do samej ziemi ugałęzionej koronie. Wierzchołek tego drzewa został przed około 40-łaty złamany przez burzę. Obecnie miejsce złamania jest prawie niewidoczne, odrosły bowiem nowe wierzchołki.

Z lewej strony szerokiego świerka, pod ścianą wysokich drzew iglastych, głównie świerków i cisów, rośnie oryginalny świerk o wiotkich, zwisających drobnych gałązkach. Jest to świerk Brewera (*Picea breweriana*) pochodzący z Ameryki Północnej, drzewo wytrzymałe na niskie temperatury, ale w naszych warunkach wolno rosnące i nie zawiązujące szyszek. Rzadko spotykany nawet w kolekcjach dendrologicznych.

Dochodzimy do szerokiej alei lipowej. Z prawej strony pozostawiamy najlepiej zachowany fragment starych lip i grabów tworzących tu podwójną aleję. Kierujemy się w stronę Zamku do drogi, która w prawo prowadzi brzegiem wilgotnych łąk. Z prawej strony otwiera się widok na podmokłe łąki z szerokimi kępami wierzby szarej (*Salix cinerea*), gatunku krajowego występującego licznie na wilgotnych, torfiastych łąkach. Z lewej strony rośnie

grupa drzew iglastych, wśród których wyróżniają się oryginalne formy zwisające świerka pospolitego (*Picea abies* 'Inversa'). Drzewa tej odmiany przyjmują rozmaite kształty i zwracają na siebie powszechną uwagę ze względu na niespotykany wygląd. W środku grupy rosną świerki japońskie (*Picea koyamae*) o sztywnych, sinozielonych igłach i brązowoczerwonej korze na pniu, która łuszczy się.

Przy skrzyżowaniu szerokiej alei z drogą, którą pójdziemy w prawo, rośnie potężne drzewo platanu klonolistnego (*Platanus acerifolia*) o łuszczącej się korze. Jest to mieszaniec północnoamerykańskiego gatunku (*Platanus occidentalis*) i euroazjatyckiego (*Platanus orientalis*). Od wielu lat drzewa te są sadzone w parkach Europy Zachodniej, jak również w Polsce. Platan jest cennym drzewem parkowym i alejowym.

Z lewej strony drogi, którą dalej pójdziemy, biegnącej brzegiem łąk, mijamy grupę różnych drzew iglastych. Zwracają uwagę młode (około 25-letnie) jodły kalifornijskie (*Abies concolor*), które spotykaliśmy już wielokrotnie oraz równe im wiekiem świerki serbskie (*Picea omorica*) o wysokich, regularnych koronach.

Do samej drogi sięgają gałęzie szerokiego, starego cisa rozrastającego się krzewiasto. W nim rośnie potężne drzewo cypryśnika błotnego (*Taxodium distichum*), o prostym, wysokim pniu. Nieco dalej na wilgotnej łące, z prawej strony drogi, rośnie drugi, równy wiekiem pierwszemu cypryśnik błotny o szerokiej, swobodnie rozrastającej się i na niskim pniu osadzonej koronie. Cypryśnik błotny pochodzi z Ameryki Północnej. Rośnie najczęściej w dolinach wielkich rzek (Missisipi) na terenach bagnistych i zalewanych przez wody powodziowe tworząc tu rozległe lasy. Od dawna uprawiany jest

w Europie i często sadzony w parkach. Igły opadają na zimę razem z niezdrewniałymi pędami, podobnie jak u chińskiej metasekwoji. Największą jednak osobliwością tego drzewa są tzw. korzenie oddechowe (pneumatofory). Są to guzowate lub kolankowe narośla na korzeniach wyrastające ponad powierzchnię wilgotnego gruntu lub wody. Zbudowane są z luźnej tkanki i przystosowane do doprowadzania powietrza do systemu korzeniowego rozwiniętego w bagnistej, pozbawionej powietrza glebie. Korzenie oddechowe, bardzo dobrze wykształcone, możemy oglądać tylko u drzewa rosnącego na wilgotnej łące. Pierwszy z cypryśników rośnie w miejscu wyżej położonym i korzeni oddechowych nie wytworzył. Rosnące tu cypryśniki liczą około 160 – 180 lat i są najstarszymi drzewami tego gatunku w Polsce. Za cypryśnikiem z lewej strony drogi zwrócić należy uwagę na wysoko wyrastającą (do 26 m), strzelistą koronę jodły olbrzymiej (*Abies grandis*). Jest to najstarsze drzewo tej jodły w Arboretum (w wieku około 60 lat). Jodła olbrzymia rośnie bardzo szybko i dorasta w swej ojczyźnie (Ameryka Północna) do 100 m wysokości.

Zbliżamy się do drogi odchodzącej w lewo (naprzeciw cypryśnika rosnącego na wilgotnej łące). Na narożniku zwraca uwagę szeroki krzew leszczyny o zwisających gałęziach (*Corylus avellana* 'Pendula'). Za drogą odchodzącą w lewo rośnie okaz znanej nam już japońskiej jodły nikko (*Abies homolepis*) o nisko osadzonej, gęstej koronie. Przed jodłą nikko widzimy niski krzew północnoamerykańskiego derenia rozłogowego o zielonkawożółtych pędach (*Cornus stolonifera* 'Flaviramea').

Dochodzimy do betonowego mostku na kanale. Z prawej strony rozciąga się duży staw i szeroki widok na otaczające go grupy różnych drzew. Z prawej strony (za



Świerk pospolity odm. *Finedonensis* (*Picea abies* '*Finedonensis*')

<http://rein.org.pl>



Jodła koreańska (*Abies koreana*)

Świerk pospolity odm. Eremita
– kwiaty męskie (*Picea abies* 'Eremita')





Grupa drzew iglastych

<http://rcin.org.pl>



Sosna limba (*Pinus cembra*)

<http://rcin.org.pl>

stawem) widoczna jest grupa kilkunastu cypryśników w wieku około 60 lat. W jesieni igły cypryśników przed opadnięciem przebarwiają się wspaniale na kolor czerwono-brązowy.

Za stawem mijamy potężny martwy pień buka (*Fagus sylvatica*) z uciętymi konarami. Było to najokazalsze drzewo w Arboretum, które zamarło nagle kilka lat temu. Buk jest gatunkiem krajowym. W lasach tworzy czyste drzewostany zwane buczynami lub rośnie w mieszananiu z innymi gatunkami drzew. W Arboretum spotykamy liczne okazy tych pięknych drzew.

Z lewej strony drogi mijamy wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis*) z charakterystycznie deskowato spłaszczonymi nasadami korzeni. Pień tego drzewa pokrywa okaz bluszczu (*Hedera helix*). Wiąz szypułkowy jest jednym z 3 krajowych gatunków, który skutecznie oparł się groźnej chorobie, tzw. holenderskiej chorobie wiązów. Całkowicie wyginęły w Polsce, podobnie jak i w innych krajach Europy, wiąz górski (*Ulmus glabra*) i polny (*Ulmus foliacea*). Również w Arboretum Kórnickim wyginęły w latach 1950–1970 wszystkie drzewa tych dwu gatunków wiązów.

Za wiązem z prawej i lewej strony drogi znajduje się dość bogata kolekcja klonów (*Acer*). Rodzaj ten obejmuje około 115 gatunków występujących w Europie, w Azji i Ameryce Północnej. Szczególnie liczne gatunki występują w Chinach i w Japonii. Wszystkie klony odznaczają się ogromnym zróżnicowaniem kształtu blaszki liściowej. Jest wśród tych drzew i krzewów, bo znane są również liczne klony krzewiaste, wiele cennych i oryginalnych roślin ozdobnych. Niemal wszystkie klony charakteryzują się intensywnym przebarwieniem liści w jesieni. Z lewej strony, blisko drogi, rośnie kilka młodych drzewek

północnoamerykańskiego kłona wielkolistnego (*Acer macrophyllum*) o bardzo dużych, 3-5 - klapowych liściach. Tuż przy drodze rośnie niewielkie drzewo kłona jawora, powszechnie nazywanego jaworem (*Acer pseudoplatanus*). Kora na pniu łuszczy się podobnie jak u platana, jednakże ma zabarwienie czerwono-brązowe. Jawor jest naszym gatunkiem krajowym często szdzołym w parkach i przy drogach. W lasach wyrasta w potężne drzewa wysokości do 35 m. Za jaworem, także z lewej strony, rośnie krzewiasty okaz kłona włoskiego (*Acer opalus*) o tępo klapowanych liściach. Jest bliskim krewniakiem naszego jawora.

Z prawej strony drogi rośnie również kilka oryginalnych i rzadkich gatunków klonów. Najbliżej drogi rośnie wysoki i szeroki krzew kłona okrągłolistnego (*Acer circinatum*) z Ameryki Północnej o liściach okrągłych i ostro klapowanych. Nieco dalej od drogi rosną dwa duże okazy kłona winnolistnego (*Acer cissifolium*) pochodzącego z Japonii. Liście są pierzaste, w jesieni pięknie żółte lub czerwone. Jeszcze dalej od drogi rośnie również japoński klon Miyabe (*Acer miyabei*) o owłosionych pędach i dużych, pięcioklapowych liściach.

Obok kolekcji klonów zwraca uwagę duża grupa skrzydłorzecha kaukaskiego (*Pterocarya fraxinifolia*). Jest to drzewo z rodziny Orzechowatych o dużych, pierzastych liściach, rozrastające się w szerokie kępy dzięki odroślom korzeniowym. Rosnący tu na wolnej przestrzeni okaz liczy około 60 lat. W drugiej połowie lata i w jesieni widoczne są na gałęziach długie, zwisające grona oskrzydłonych owoców. Przed grupą skrzydłorzecha rosną dwa niewielkie drzewka oryginalnych klonów. Klon palmowy (*Acer palmatum*) pochodzi z Japonii, jest bardzo zmienny, o drobnych, dłoniasto, ostro klapowa-

nych liściach. Znane są bardzo liczne odmiany o różnej formie i zabarwieniu liści. W jesieni liście klonu palmowego przebarwiają się intensywnie na kolor szkarłatny. Drugi klon tu rosnący, również o okrągłych wieloklapowych liściach, to *Acer pseudosieboldianum*, pochodzący również z Japonii.

Z lewej strony drogi rośnie sosna wydmowa (*Pinus contorta* var. *latifolia*) o wąskiej koronie i tafelkowato splekanej korowinie. Pochodzi z Ameryki Północnej. W Europie jest częściej uprawiana w lasach (w niektórych krajach), rzadziej w parkach. W głębi, za sosnami wydmowymi, widoczne są zarośla jałowca chińskiego w odmianie Pfitzera (*Juniperus chinensis* 'Pfitzeriana') oraz potężne, stare drzewo topoli czarnej (*Populus nigra*). Jest to ostatni zamierający już egzemplarz tego gatunku w Arboretum, kiedyś rosło ich tu znacznie więcej. Posadzone były na terenie parku w pierwszych latach XIX w., a może nawet w końcu XVIII w. Drzewo które tu oglądamy liczy zatem około 200 lat i osiągnęło już kres swego życia.

Z lewej strony drogi, za grupą sosen wydmowych, rośnie niski okaz jodły szlachetnej w odmianie srebrzystej (*Abies procera* 'Glauca') o nieregularnym pokroju i srebrzystym zabarwieniu igieł. W naszych warunkach klimatycznych jodła ta rośnie źle i rzadko tworzy wyższe drzewa, natomiast w krajach o łagodnych zimach i wilgotnym klimacie (Europa zachodnia) jest jednym z najpiękniejszych drzew iglastych.

Nieco dalej, z lewej strony drogi, rośnie niewielkie drzewko głogu krwistego (*Crataegus sanguinea*) o dużych, ostro klapowanych liściach i dużych czerwonych owocach. Głóg ten rośnie dziko na Syberii, a u nas jest

spotykany w parkach. Szczególnie efektownie wygląda w czasie kwitnienia (maj) i dojrzewania owoców (wrzesień).

Z prawej strony drogi widoczna jest grupa wysokich buków o gładkich, prostych pniach, a przed nimi blisko drogi, zwrócić należy uwagę na stare drzewo północnoamerykańskiego dębu błotnego (*Quercus palustris*) o grubym, wysokim pniu. Liście dębu błotnego są głęboko klapowane, o ostro zakończonych klapach. W jesieni przebarwiają się wspaniale na kolor ciemnoczerwony.

Zbliżamy się do kręgu i skrzyżowania dróg. Z lewej strony drogi (przed kręgiem) zwraca uwagę stary, szeroki i drzewiasty okaz cisa, a tuż przy nim dwa drzewa północnoamerykańskiej czeremchy (*Prunus serotina*). Czeremcha amerykańska jest u nas często sadzona w lasach, gdzie rośnie zwykle krzewiasto. Jednak w sprzyjających warunkach, jak to widzimy tutaj, wyrasta w dość wysokie drzewa o prostych pniach. Przy kręgu znajduje się skromny pomnik poświęcony pamięci Antoniego Wróblewskiego, pierwszego dyrektora Ogrodów Kórnickich po utworzeniu w 1925 r. Fundacji Zakłady Kórnickie. Wokół pomnika posadzono przed kilkunastu laty różne drzewa iglaste. Wśród nich zwracają uwagę młode okazy sosny wejmutki (*Pinus strobus*), świerków srebrzystych (*Picea pungens* 'Argentea') oraz cyprysiki Lawsona o złocistożółtym zabarwieniu gałązek (*Chamaecyparis lawsoniana* 'Stewartii'). Z prawej strony do kręgu dochodzi aleja lipowa, biegnąca łagodnym łukiem na długości blisko 200 m. Jest to tzw. Aleja Generałowej Zamoyskiej posadzona około 1890 r. i nazwana tak na cześć Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej (1830–1923), matki fundatora Władysława Zamoyskiego, a siostry ostatniego właściciela Kórnika z rodu Działyńskich – Jana. Aleja składa się głównie z lipy drobnolistnej (*Tilia*

cordata) i nielicznych okazów lipy szerokolistnej (*T. platyphyllos*). Oryginalność alei bierze się stąd, że drzewa zostały posadzone bardzo gęsto (w odstępach jednometrowych) wobec czego wytworzyły wysokie, proste pnie i jednostronnie, na zewnątrz rozgałęzione korony. Wnętrze alei, latem zawsze cieniste, stwarza wrażenie wysokiego sklepienia wspartego na gęstej kolumnadzie pni. Spacer tą aleją, zwłaszcza w czasie kwitnienia lip, dostarcza dodatkowych wrażeń, w postaci intensywnego zapachu kwiatów i brzęku zbierających nektar pszczół. Wracamy jednak do trasy zwiedzania. Z prawej strony mijamy stare, okazałe buki i cisy, a z lewej również buki i bardzo stare ponad 150-letnie graby. Za bukiem, pod którego koroną rozpościera się dywan bluszczu, skręcamy w prawo (sekcja 12). Droga którą idziemy zatacza łuk i wychodzi na tę samą drogę, którą doszliśmy od kręgu do skrzyżowania. Na tej części sekcji 12 wysadzono w latach 30-tych kolekcję oryginalnych i rzadkich krzewów, głównie pochodzących z Chin i Japonii. Większość drzew i krzewów, na które pragniemy zwrócić uwagę, rośnie z lewej strony łukowato biegnącej drogi. Tu rosną również najpiękniejsze w Arboretum okazy grujecznika japońskiego (*Cercidiphyllum japonicum*). Są to wielopniowe drzewa wysokości do 18 m. o niewielkich, okrągławych liściach, które w jesieni przebarwiają się wspaniale na kolor żółty, a w chwili opadania wydzielają przyjemny, specyficzny zapach.

Grujecznik jest drzewem pochodzącym z Japonii. Często sadzony w parkach jako oryginalne i piękne drzewo ozdobne. Za pierwszym drzewem grujecznika (w głębi rośnie ich jeszcze kilka) mijamy szeroko rozrośnięte krzewy parrocji perskiej (*Parrotia persica*) o szeroko jajowatych, tępo ząbkowanych liściach i łuszczącej się

szerokimi płatkami korze na grubszych pniach (podobnie jak u platana). Liście parrocji przebarwiają się wspaniale w jesieni na kolor żółty, pomarańczowy i czerwony. Parrocja rośnie dziko na Zakaukaziu, (Lenkoran) oraz w Iranie, gdzie jest drzewem, natomiast u nas przybiera formę krzewiastą. Jej drewno jest bardzo twarde.

Przy drodze mijamy krzew kielichowca wonnego (*Calycanthus floridus*) o eliptycznych liściach i wiśniowo-brązowych kwiatach ukazujących się na gałązkach przez całe lato. Kielichowiec pochodzi z Ameryki Północnej i jest krzewem wytrzymałym na niskie temperatury.

Tuż za kielichowcem (przed parrocjami) rośnie oryginalne drzewko o dużych, magnoliowatych liściach. Jest to północnoamerykański urodlin trójłatkowy (*Asimina triloba*) drzewo bardzo rzadkie nawet w kolekcjach dendrologicznych. Owoce o smaku przypominającym banany są jadalne, ale w naszych warunkach zawiązują się rzadko. Wczesną wiosną przed rozwojem liści ukazują się na gałązkach brązowoczerwone kwiaty o szeroko rozpostartych płatkach, które po przekwitnięciu opadają.

Nieco dalej przy drodze (także z lewej strony) rosną dwa niewielkie drzewka styraksa japońskiego (*Styrax japonica*). W czerwcu ukazują się obficie białe, dzwinkowate kwiaty zwisające na cienkich, długich szypułkach, a w końcu lata i w jesieni widoczne są oryginalne, zielonkawe owoce – pestczaki. Styraks jest rośliną bardzo dekoracyjną, ale nieznaną w Europie.

Z prawej strony drogi rośnie okazały krzew oczaru wirginijskiego (*Hamamelis virginiana*), który poznaliśmy już wcześniej.

Z lewej strony na łuku drogi uwagę zwraca oryginalne drzewko o dość dużych, sercowatych liściach i łuszczą-

cej się korze na pniu. Jest to dawidia chińska (*Dawidia involucrata*) pochodząca z Chin. Wiosną, równocześnie z rozwojem liści (maj), ukazują się na gałązkach niezwykle oryginalne kwiaty zebrane w główkowate kwiatostany. Każdy kwiatostan podparty jest dużym, zwisającym, białym płatem. Całość do złudzenia przypomina duży kwiat zwisający na długiej szypułce. Białe, płatkowate podsadki opadają po przekwitnięciu. W jesieni na długich szypułkach widoczne są zielone owoce wielkości małej śliwki (niejadalne). Dawidia jest u nas drzewem rzadko spotykanym nawet w ogrodach botanicznych. Rośnie wolno i kwitnie dopiero po kilkunastu lub kilkudziesięciu latach. W czasie bardzo surowych zim prze-marza (1986/1987).

Z lewej strony blisko drogi oraz nieco w głębi rosną stare krzewy oczarów (*Hamamelis*) o charakterystycznych, szerokich, krótkoogonkowych liściach, przebarwiających się w jesieni intensywnie na kolor żółty, pomarańczowy lub czerwony. Szczególnie cennym jest oczar miękkołosy (*H. mollis*) pochodzący z Chin, o miętko owłosionych, dość dużych liściach. Oczary zakwitają w okresie zimy, kiedy temperatura dłuższy czas utrzymuje się powyżej zera, lub wczesną wiosną (w marcu). Kwiaty są żółte z wąskimi, wstęgowatymi płatkami. Bardzo oryginalny jest również oczar japoński (*H. japonica*). Wszystkie oczary są krzewami bardzo wytrzymałymi na niskie temperatury, jednak cierpią w okresach suszy.

W głębi kwatery widoczne jest wysokie drzewo orzesznika siedmiolistkowego (*Carya laciniosa*), który pochodzi z Ameryki Północnej. Kora na pniu łuszczy się długimi płatami. Orzesznik zwany także hikorą należy do rodziny Orzechowatych i ma owoce podobne do innych orzechów, jednakże niesmaczne. Przed orzeszni-

kiem, tuż przy drodze, rosną niewysokie krzewy fotergilli amerykańskiej (*Fothergilla monticola*) o liściach podobnych do oczarów, również przebarwiających się w jesieni wspaniale na kolor pomarańczowy lub szkarłatny. Białe kwiaty w wyprostowanych, krótkich kwiatostanach ukazują się w maju.

Po prawej stronie drogi mijamy malownicze grupy wielopiennych, wysokich olch (*Alnus glutinosa*). Drzewa te osiągnęły tu rzadko spotykane rozmiary (do 32 m wysokości). Liczą około 100–120 lat.

Z lewej strony drogi, a nieco dalej i z prawej, rosną piękne okazy grujecznika japońskiego (*Cercidiphyllum japonicum*), który poznaliśmy już wcześniej. Blżej drogi rosną rzadkie krzewy leszczynowców (*Corylopsis platypetala* i *C. spicata*) pochodzące z Japonii. Żółte kwiaty w krótkich, zwisających kwiatostanach ukazują się na gałązkach wczesną wiosną (marzec – kwiecień), przed rozwojem liści.

W prawo poprzez bramę i ulicę Parkową jest przejście do nowej części Arboretum. Nasza trasa prowadzi w lewo po terenie starego Arboretum. Z prawej strony (sekcja 6b), rosną stare drzewa znanego nam już północnoamerykańskiego orzesznika siedmiolistkowego (*Carya laciniosa*) oraz liczne drzewa skrzydłoorzechów (*Pterocarya*), przede wszystkim znanego już z poprzednich odcinków trasy zwiedzania skrzydłoorzecha kaukaskiego (*Pterocarya fraxinifolia*). Drzewo to także i tutaj tworzy malownicze, wielopienne grupy. Rośnie tu także podobny skrzydłoorzech chiński (*P. stenoptera*) o dużych, pierzastych liściach.

Z lewej strony drogi, na kwaterze 12, rosną liczne krzewy żylistków (*Deutzia*). Są to piękne krzewy ozdobne z rodziny Skalnicowatych, pochodzące głównie z Chin

i Japonii, od dawna uprawiane w wielu krajach. Poza gatunkami botanicznymi znane są liczne mieszańce oraz odmiany powstałe w uprawie. Żylistki odznaczają się obfitym kwitnieniem w drugiej połowie maja, są jednak wrażliwe na mrozy i przemarzają podczas surowych zim.

Z lewej strony, przed skrzyżowaniem dróg (sekcja 12), rośnie tuż przy drodze niewysokie drzewko ambrowca amerykańskiego (*Liquidambar styraciflua*) o dłoniasto 5-kłapowych liściach podobnych do klonu. W jesieni liście przebarwiają się intensywnie na kolor czerwony. Ambrowiec jest drzewem dorastającym w swojej ojczyźnie (Ameryka Północna) do wysokości 45 m. U nas rośnie wolno, a podczas surowych zim często przemarza.

Za ambrowcem rośnie niewielkie drzewko oryginalnej, bardzo rzadko u nas spotykanej lipy pochodzącej z Chin (*Tilia henryana*), która charakteryzuje się u nas bardzo późnym okresem kwitnienia (wrzesień – październik).

Skręcamy w prawo przed starymi drzewami grabów. Po prawej stronie rozciąga się kwatery 6. Z prawej strony tuż przy drodze rośnie drzewo kasztanowca żółtego (*Aesculus octandra*) z Ameryki Północnej, o żółtych kwiatach i gładkich, kulistych owocach.

Po lewej stronie drogi, na narożniku, rośnie wysoki krzewiasty okaz graba sercolistnego (*Carpinus cordata*), który pochodzi z Japonii, Korei i Północnych Chin.

Wchodzimy w obręb bogatej kolekcji suchodrzewów (*Lonicera*) rosnących z prawej i z lewej strony drogi (kwatery 6 i 3) liczącej w Arboretum kilkadziesiąt gatunków i odmian. Suchodrzewy są krzewami bardzo zmiennymi. Różnią się między sobą liśćmi, kwiatami i owocami. Są wśród nich gatunki o cechach dekoracyjnych, wytrzymałe na mrozy i na suszę, szeroko rozpowszechnione

w parkach i zieleńcach, odznaczające się także szybkim wzrostem i obfitym ulistnieniem. Do najbardziej znanych należy suchodrzew tatarski (*Lonicera tatarica*) o kwiatach różowych i czerwonych lub pomarańczowych owocach. Są wśród suchodrzewów również gatunki rzadko spotykane w uprawie, bardzo oryginalne, ale nie zawsze dostatecznie wytrzymałe na mrozy. Do takich należy suchodrzew gruczołkowy (*Lonicera tenuipes*) pochodzący z Japonii, czy suchodrzew kosmatoowocowy (*Lonicera chaetocarpa*) występujący w Chinach. Niewielkie krzewy obydwu gatunków rosną po prawej stronie drogi za młodymi drzewami orzecha czarnego (*Juglans nigra*). Nieco w głębi z prawej strony drogi rosną 2 wysokie krzewy suchodrzewu Maacka (*Loicera maackii*) o stosunkowo dużych, białych kwiatach bardzo obficie pokrywających gałązki i szkarłatnoczerwonych owocach. Suchodrzew Maacka pochodzi z Chin i jest jednym z najpiękniejszych krzewów ozdobnych, nie tylko wśród suchodrzewów.

Dochodzimy do miejsca, gdzie z prawej strony rośnie niewielkie drzewo o bardzo szerokiej koronie osadzonej na niskim pniu. Jest to buk amerykański (*Fagus grandifolia*) o ostro ząbkowanych liściach. Nieco dalej od drogi (także z prawej) strony rosną drzewa innych gatunków buków. Na uwagę zasługuje buk japoński (*Fagus japonica*) o niewielkich, ostro piłkowanych liściach i buk wschodni (*Fagus orientalis*) rosnący nad płytkim rowem. Bliżej drogi, tuż za bukiem amerykańskim, rośnie piękne, kilkudziesięcioletnie drzewo buka czerwonolistnego (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'). Liście są szczególnie intensywnie zabarwione na kolor purpurowy w okresie rozwijania (maj).

Dochodzimy do potężnego drzewa topoli białej (*Populus alba*) rosnącej z lewej strony drogi. W głębi widoczne są inne, równie potężne drzewa tego gatunku o wysoko wznoszących się, szerokich koronach i prostych pniach. Topola biała jest gatunkiem krajowym. W starych parkach bardzo często była sadzona zwłaszcza na wilgotnych glebach i nad wodami. Drzewo to w sprzyjających warunkach osiąga imponujące rozmiary. Egzemplarze tutaj rosnące liczą około 150 lat.

Z prawej strony drogi rozpoczyna się kolekcja brzoź. Można tu oglądać różne gatunki, zarówno krajowe (*Betula pendula* i *Betula pubescens*) jak i obce – azjatyckie i północnoamerykańskie. Szczególnie oryginalne brzozy to wschodnioazjatycka brzoza Maksymowicza (*B. maximowicziana*) o dużych, sercowatych liściach nie podobnych do innych brzoź, północnoamerykańska brzoza żółta (*B. lutea*) o brązowej korze podobnej do wiśni i podobna do niej brzoza wiśniowa (*B. lenta*) pochodząca również z Ameryki Północnej. Z gatunków wschodnioazjatyckich wymienić jeszcze należy brzozę Ermana (*B. ermanii*) i brzozę Jacquemonta (*B. jacquemontii*), obydwie o pięknej, błyszczącej korze.

Z lewej strony drogi mijamy dorodny okaz kasztanowca białego, jednego z wielu jakie rosną na terenie Arboretum.

Zbliżamy się do skrzyżowania dróg i niewielkiego kręgu, od którego odchodzą w różne kierunki 4 drogi. Przed kręgiem z lewej strony mijamy kolekcję kalin (*Viburnum*). Rośnie tu kilka gatunków tych dekoracyjnych krzewów, z których szczególnie oryginalne są: kalina śliwolistna (*V. prunifolia*) z Ameryki Północnej i podobna do niej również północnoamerykańska kalina kanadyjska (*V. lentago*). Obydwa gatunki charakteryzują się

eliptycznymi, ostro piłkowanymi liśćmi, kremowobiałymi kwiatami i granatowoczarnymi owocami. Wyrastają w wysokie krzewy i są bardzo wytrzymałe na mrozy.

Przy kręgu, do którego dochodzimy, rośnie bardzo wiele interesujących drzew i krzewów. Zwraca uwagę krzew leszczyny o żółtawych liściach (*Corylus avellana* 'Aurea') szczególnie intensywnie zabarwionych w maju, w okresie rozwijania liści. Po przeciwnej stronie, przy kręgu, rosną jeszcze dwie interesujące leszczyny – duży krzew o zwisających gałęziach to odmiana zwisająca (*C. avellana* 'Pendula'), a drugi krzew o wyprostowanych gałęziach to leszczyna tybetańska (*C. tibetica*) pochodząca z Chin. Za leszczynami widoczne są dwa drzewa topoli Maksymowicza (*Populus maximowiczii*) pochodzącej z Japonii, o szeroko eliptycznych liściach. Jeszcze dalej, za topolami Maksymowicza, rosną młode drzewka czeremchy Maacka (*Padus maackii*) o oryginalnej, błyszczącej, żółtawobrazowej korze. Czeremcha ta pochodzi z północno-wschodniej Azji, jest wytrzymała na mrozy, bardzo dekoracyjna, lecz rzadko spotykana w uprawie.

Z kręgu kierujemy się wąską ścieżką wprost na widoczny w głębi zabytkowy budynek z XIX w. (oddzielony od Arboretum parkanem). Z prawej strony ścieżki, tuż za zwisającą formą leszczyny widzimy oryginalne drzewo o dużych, pierzastych liściach, które w jesieni przebarwiają się wspaniale na kolor pomarańczowy i szkarłatny. Jest to sumak leśny (*Rhus sylvestris*) pochodzący z Chin, Korei i Japonii. Za sumakiem rośnie drzewo leszczyny chińskiej (*Corylus chinensis*). Owoce otoczone są głęboko postrzępionymi, zielonymi okrywkami. Jest to jedyny okaz tego gatunku w Arboretum. Za sumakiem i leszczyną chińską widoczne są okazałe drzewa korkowców o szerokich koronach i grubej, korkowatej korze

na pniu (*Phellodendron japonicum* i *Ph. amurense*). Pie-
rzaste liście korkowców wydzielają charakterystyczny,
aromatyczny zapach. W jesieni dojrzewają czarne owoce
– pestczaki, które są bardzo chętnie zjadane przez ptaki.
Korkowce, szczególnie korkowiec amurski, są cennymi
drzewami ozdobnymi, coraz częściej u nas stosowanymi
w zadrzewieniach osiedlowych. Odznaczają się wysoką
wytrzymałością na suszę i na mrozy.

Z lewej strony ścieżki znajduje się stary ogród skalny
(alpinarium) urządzony tu w latach trzydziestych. Nie-
wielki stawek z przepływającą wodą otaczają ułożone
z głazów granitowych pagórki i małe wąwozy. W chwili
zakładania ogrodu skalnego wysadzone tu zostały bar-
dzo liczne formy karłowate, barwne i pokrojowe różnych
gatunków drzew i krzewów, głównie iglastych. Od czasu
założenia alpinarium minęło prawie 60 lat. W tym czasie
wiele form, nawet karłowatych wyrosło w drzewa lub
wysokie krzewy, liczne okazy zmarły w czasie surowych
zim, tak że z pierwotnej roślinności pozostało niewiele
okazów. Część roślin trzeba było usunąć ze względu na
zbyt duże zagęszczenie, powstające w miarę rozrastania
się wielu drzew i krzewów. Na miejsce roślin zamiera-
jących, zniszczonych przez wiatry, okiść śniegową lub
suszę i mrozy dosadzane są nowe drzewa i krzewy.
Ścieżka, którą idziemy jest również fragmentem ogrodu
skalnego. Wzdłuż tej części trasy zwiedzania rośnie bar-
dzo wiele interesujących i rzadkich gatunków, odmian
i form. Nie wszystkie można w tak krótkim przeglądzie
wymienić i scharakteryzować. Ograniczymy się tylko do
najważniejszych.

Z lewej i częściowo z prawej strony ścieżki rosną li-
czne, karłowate formy głównie drzew i krzewów iglastych
(świerków, cisów, żywotników, cyprysików i innych).

Zwracają uwagę zwarte, regularne, krzewy odmiany kulistej żywotnika zachodniego (*Thuja occidentalis* 'Globosa'), a także stożkowata forma odmiany *Th. occidentalis* 'Robusta' i odmiany złocistej (*Th. occidentalis* 'Aurea-scens'). Z prawej i lewej strony drogi rosną liczne, karłowate formy świerka pospolitego (głównie *Picea abies* 'Nidiformis').

Dochodzimy do miejsca, skąd widoczny jest w alpinarium niewielki stawek. Tuż przy ścieżce rośnie nisko rozpostarty krzew cisa o żółtawo zabarwionych igłach. Jest to odmiana złocista (*Taxus baccata* 'Aurea-nova') wyhodowana w Arboretum Kórnickim.

Za cisem złocistym rośnie krzewiasty okaz sosny karłowej (*Pinus pumila*) o srebrzystych igłach. Jest to gatunek blisko spokrewniony z limbą syberyjską występujący na rozległych obszarach Azji północno-wschodniej. Sosna ta tworzy w górach i na nizinach zwarte zarośla, podobnie jak u nas kosodrzewina.

Za sosną karłowatą rośnie wysoki okaz cyprysika grozdkowego o złocistożółtych, zwisających gałązkach. Jest to odmiana nitkowata złocista (*Chamaecyparis pisifera* 'Filifera Aurea') odznaczająca się wolnym wzrostem, ale bardzo wytrzymała na niskie temperatury.

Również z lewej strony ścieżki, przy zejściu do stawku, rośnie duży, silnie rozrośnięty egzemplarz klona grabolistnego (*Acer carpinifolium*) pochodzącego z Japonii. Jest to jeden z najoryginalniejszych, niskich klonów japońskich o pojedynczych, ostro ząbkowanych liściach podobnych do graba.

Wiele rzadkich i oryginalnych drzew i krzewów rośnie z prawej strony ścieżki, którą idziemy. Zwracaliśmy już uwagę na interesujące i rzadkie okazy sumaka leśnego, leszczyny chińskiej i żylistka wysmukłego. Obok żylistka

rośnie krzew kolkwicii chińskiej (*Kolkwitzia amabilis*), który kwitnie obficie w drugiej połowie maja. Kolkwicia jest mało znanym jeszcze, ale bardzo atrakcyjnym i wartościowym krzewem ozdobnym.

Nieco dalej widoczna jest grupa drzew iglastych. Widzimy tu kilka egzemplarzy rzadko spotykanej jodły wiotkiej (*Abies nephrolepis*) o delikatnych, miękkich igłach. Jodła ta, blisko spokrewniona z jodłą syberyjską, występuje we wschodniej Syberii, na Sachalinie i w północnej Korei. Obok jodły wiotkiej rosną świerki serbskie (*Picea omorica*) o charakterystycznej wąskiej koronie. Za nimi widoczne są młode, kilkunastoletnie jodły mandżurskie (*Abies holophylla*) o łuszczącej się korowinie na pniach. Jodła ta pochodzi z północnowschodnich Chin i z obszaru Nadamurskiego. Jest bardzo wytrzymała na niskie temperatury, ale mało jeszcze rozpozszechniona w uprawie.

Za grupą jodeł i świerków serbskich, tuż przy drodze rośnie wysokie drzewo matasekwoi chińskiej (*Metasequoia glyptostroboides*). Jest to najstarszy i największy w Arboretum okaz tego interesującego drzewa iglastego o igłach opadających na zimę. Pierwsze nasiona tego oryginalnego drzewa odkrytego w Chinach Środkowych (Syczuan) w 1942 r. zostały przysłane do Arboretum w Kórniku w 1947 r. Wyrosły tylko 2 siewki, z których jedna, bardzo słaba zginęła po 2 – 3 latach, a pozostała to właśnie drzewo, które tutaj widzimy. Liczy więc obecnie około 40 lat i mierzy 20 m wysokości. Matasekwoję rozmnaża się wegetatywnie z sadzonek zielnych i zdrewniałych. Inne drzewa tego gatunku, rosące obecnie w Arboretum, pochodzą albo z rozmnażania wegetatywnego, albo z nasion przesyłanych do Kórnika w latach późniejszych. Matasekwoja najlepiej rośnie na glebach

wilgotnych lub nad wodami. Okazało się drzewem wytrzymałym na niskie temperatury. W naszych warunkach klimatycznych nie zaobserwowano dotychczas obradzania nasion zdolnych do kiełkowania.

Za metasekwoją rosną wysokie, do samej ziemi ugałęzione, okazałe drzewa żywotnika olbrzymiego (*Thuja plicata*). Żywotnik ten pochodzi z zachodniej Ameryki Północnej, gdzie w wielogatunkowych lasach iglastych wyrasta w potężne drzewa wysokości do 60 m i 3 m średnicy pnia. Również i w naszych warunkach rośnie bardzo szybko i osiąga znaczne rozmiary, zwłaszcza na żyznych, wilgotnych glebach i w okolicach o dość obfitych opadach. Rosnące tu okazy żywotnika olbrzymiego liczą około 60 lat i osiągają wysokość około 23 m.

Zbliżyliśmy się do końca ścieżki. Po prawej stronie rosną liczne magnolie. Najatrakcyjniejsze są w okresie kwitnienia (początek maja). Najbliżej dróżki rosną krzewy magnolii gwiazdzistej (*Magnolia stellata*) o wielopłatkowych białych lub różowawych kwiatach. Pochodzi z Japonii, jest bardzo wytrzymała na mrozy, ale rzadko spotykana w uprawie. Za magnoliami gwiazdzistymi rośnie kilka krzewów magnolii pośredniej (*Magnolia x soulangeana*) o dużych, pucharowatych kwiatach, białych albo mniej lub więcej różowawych. Magnolia pośrednia jest mieszańcem dwóch chińskich gatunków – *M. liliflora* i *M. denudata* otrzymanym we Francji na początku XIX w. Obecnie należy do najczęściej sadzonych magnolii w krajach, gdzie na to pozwalają warunki klimatyczne. Również w Polsce, szczególnie w dzielnicach zachodnich, jest często spotykana w miastach. Niestety te piękne i oryginalne krzewy nie kwitną każdego roku, gdyż w czasie bardzo surowych zim przemarzają pączki



Aktinidia chińska (*Actinidia chinensis*)

Jabłoń odm. Dolgo





Pigwa pospolita (*Cydonia oblonga*)

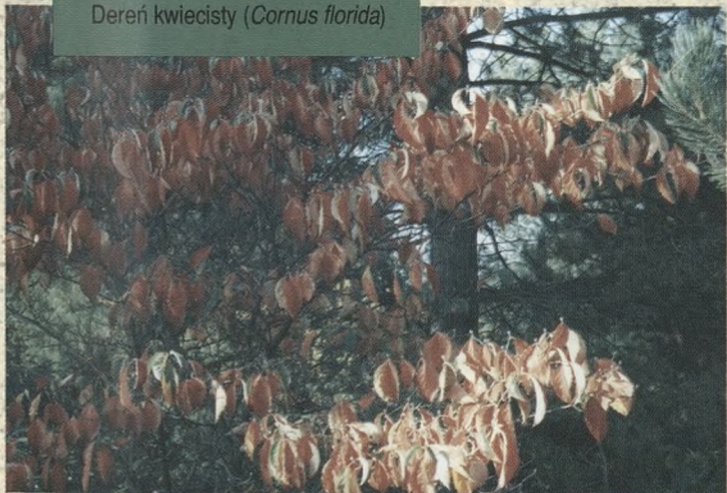


Magnolia pośrednia – owocostan
(*Magnolia soulangeana*)

Palecznik chiński
(*Decaisnea fargesii*)



Dereń kwiecisty (*Cornus florida*)





Rokitnik pospolity (*Hippophae rhamnoides*)

<http://rcin.org.pl>

kwiatowe, lub też wcześnie rozwijające się kwiaty (początek maja) są niszczone przez spóźnione przymrozki.

Nieco w głębi kwatery rosną krzewy innych odmian magnolii pośredniej między innymi 'Speciosa' o dużych, ciemnoróżowych kwiatach i 'Alba Superba' o kwiatach czysto białych. Z lewej strony kręgu (patrząc na widoczny przed nami budynek) rośnie stare drzewo magnolii japońskiej (*Magnolia kobus*) o wielu nisko nad ziemią rozgałęzionych pniach i bardzo szerokiej koronie. Wczesną wiosną przed rozwojem liści (druga połowa kwietnia) korona drzew pokrywa się białymi kwiatami. W jesieni widoczne są wśród liści poskręcane, szyszkowate, czerwono zabarwione owoce, z których wypadają po dojrzewaniu ciemnoczerwone owoce. Magnolia japońska występuje w lasach północnej Japonii i jest u nas wytrzymała na mrozy.

Przechodzimy wąską ścieżką przez mostek na rowie doprowadzającym wodę do stawku w alpinarium. Jeszcze przed mostkiem, z prawej strony, rośnie niewielkie drzewo magnolii drzewiastej (*Magnolia acuminata*) znanej nam już z poprzednich odcinków trasy zwiedzania Arboretum. Za mostkiem, z lewej strony, rosną dwa stare buki i równy im wiekiem dąb szypułkowy (*Quercus robur*). Dochodzimy do drogi, którą skręcamy w lewo. Na narożniku z prawej strony obok pnia brzozy rośnie niewielkie drzewko cisa japońskiego (*Taxus cuspidata*) o regularnej koronie i prostym pniu. Cis japoński jest znacznie odporniejszy na niskie temperatury od europejskiego cisa pospolitego (*Taxus baccata*), lecz dotychczas spotkać go można jedynie w kolekcjach dendrologicznych.

Na przeciwległym narożniku rośnie wielopienne drzewo dawidii chińskiej (*Dawidia involucrata*). Jest to największy w Arboretum okaz tego oryginalnego drzewa

chińskiego, które poznaliśmy już wcześniej. W ostatnich latach corocznie korona drzewa była obficie pokryta białymi kwiatami, a w jesieni na gałązkach można było widzieć liczne owoce. Niestety w zimie 1986/87 drzewo to silnie przemarzło i potrzeba będzie wielu lat aby ponownie obficie kwitło i owocowało.

Przechodzimy drogą w kierunku alpinarium mając teraz po lewej stronie stawek i ułożone z głazów pagórki. Z prawej strony rosną stare, wysokie olchy o prostych pniach, po których wspina się winobluszcz (*Parthenocissus quinquefolia*). Pod olchami rosną piękne, drzewiaste okazy cisów.

Na dwóch wysokich pniach starych olch rosnących przy rowie odprowadzającym wodę ze stawku w alpinarium, wspina się oryginalny krzew o okrągłych liściach i dużych, baldachowatych kwiatostanach. Jest to hortensja pnąca (*Hydrangea petiolaris*) pochodząca z Japonii i Korei. W pełni lata ukazują się białe kwiaty w płaskich baldachogronach. Pędy przytwierdzają się bardzo silnie do podpory (tutaj pnia drzewa) za pomocą korzeni czepnych wrastających w szczeliny kory. Hortensja pnąca jest krzewem bardzo odpornym na mrozy, wymaga jednak żyznej, wilgotnej gleby i ocienionych stanowisk.

Z lewej strony drogi rośnie również wiele rzadkich roślin. Niektóre z nich już poznaliśmy przechodząc z drugiej strony alpinarium. Tak więc ponownie z bliska możemy obejrzyć piękny, drzewkowaty okaz cyprysika o złocisto zabarwionych, delikatnych i zwisających gałązkach (*Chamaecyparis pisifera 'Filifera Aurea'*). Za nim, na szczycie kamiennego wzniesienia, rośnie kilkudziesięcioletnie drzewo limby tatrzańskiej (*Pinus cembra*) o delikatnych, sinozielonych igłach.

Blisko drogi rośnie oryginalny, karłowaty świerk o drobnych igłach i zwisających gałązkach. Jest to jedna z wielu odmian karłowatych świerka pospolitego pochodząca z Czech (*Picea abies 'Rotenhausii'*).

Z lewej strony drogi rosną również 3 żywotnikowce (*Thujaopsis dolabrata*) podobne do żywotnika (*Thuja*), lecz o grubszych również spłaszczonych gałązkach pokrytych błyszczącymi, łuskowatymi igłami. Na spodniej stronie gałązek widoczne są kredowo-białe plamy. Żywotnikowiec pochodzi z Japonii, gdzie w lasach wyrasta w wysokie drzewa. U nas jest tylko niewysokim drzewkiem o regularnej, gęstej, stożkowej koronie. Rośnie wolno i w uprawie spotykany tylko w kolekcjach dendrologicznych.

Dochodzimy do kręgu, z którego skierujemy się pierwszą drogą w prawo.

Przed kręgiem z lewej strony zwraca uwagę drzewo iglaste o szydłowatych igłach. Jest to szydlica japońska (*Cryptomeria japonica*). W Japonii jest jednym z ważniejszych drzew leśnych dostarczającym cennego drewna. U nas rośnie wolno i przemarza w czasie surowych zim, dlatego też nie ma znaczenia praktycznego. Po prawej stronie drogi, którą idziemy (kwatery 5a) znajduje się kolekcja leszczyn (*Corylus*), a dalej kolekcja brzoź. Wśród leszczyn, obok poznanych już wcześniej gatunków i odmian (*C. chinensis*, *C. thibetica*) rosną tutaj inne jeszcze interesujące gatunki o różnej formie wzrostu (drzewiaste, krzewiaste) różnych owocach i liściach. Wymienić należy leszczynę rogatą (*C. cornuta*) pochodzącą z Ameryki Północnej, również leszczynę amerykańską (*C. americana*) wyrastającą w wysokie krzewy, leszczynę japońską (*C. sieboldii*) o oryginalnych, rurkowatych owocach, a także drzewiastą leszczynę turecką (*C. colurna*).

Ten ostatni gatunek reprezentowany jest w kolekcji przez kilka młodych okazów. Jest to drzewo o wyraźnym pniu i regularnej, stożkowatej koronie. Odznacza się dużą wytrzymałością na mrozy, na suszę oraz na zanieczyszczenia powietrza w miastach. Jest jednym z najcenniejszych drzew alejowych i przyulicznych, niestety mało jeszcze u nas rozpowszechnionym.

Przy drodze rosną 3 stare drzewa platanów (*Platanus acerifolia*) o gładkich pniach, a z lewej strony (kwatery 6a) zwracają uwagę okazałe, wysokie drzewa topoli białej (*Populus alba*) o prostych pniach. Pod topolami znajduje się kolekcja kalin (*Viburnum*) i suchodrzewów (*Lonicera*). Szczególnie interesująca jest kalina Siebolda (*Viburnum sieboldii*) pochodząca z Japonii o liściach eliptycznych, nieprzyjemnie pachnących. W swej ojczyźnie wyrasta w niewysokie drzewa, u nas pozostaje tylko krzewem. W maju lub na początku czerwca ukazują się na krzewie kremowobiałe kwiaty zebrane w stożkowate kwiatostany. Nieco dalej, z lewej strony drogi, rośnie kalina wonna (*V. fragrans*) pochodząca z Chin. Różowawe, pachnące kwiaty ukazują się wczesną wiosną (marzec – kwiecień) przed rozwojem liści. Bardzo często jednak pączki kwiatowe widoczne już jesienią przemarzają podczas zimy i wówczas krzewy nie kwitną.

Z lewej strony drogi za pniem ostatniego platanu rośnie wysoki krzew suchodrzewu Maacka z północno-wschodniej Azji, który poznaliśmy już wcześniej. Jest to jeden z najpiękniejszych suchodrzewów, silnie rosnący. Kwitnie bardzo obficie w drugiej połowie maja. Zimą 1986/87 r. po raz pierwszy krzewy tego cennego gatunku silnie ucierpiały od mrozów.

W kolekcji brzoź, która po prawej stronie ciągnie się wzdłuż drogi, rośnie kilkanaście gatunków. Uwagę zwr-

cają brzozy o korze ciemnej, często prawie czarnej jak np. brzoza czarna (*Betula obscura*) występująca również u nas w lasach, a także obce gatunki o ciemnej, nie „brzozowatej” korze, jak wschodnioazjatycka brzoza Schmidta (*B. schmidtii*), czy północnoamerykańska brzoza żółta (*B. lutea*) o korze wiśniowobrazowej. Rośnie tu także azjatycka brzoza Ermana (*B. ermanii*) oraz brzoza himalajska (*B. utilis*), które odznaczają się wybitnie białą, gładką korą na pniu.

Przed kolekcją brzóz, bliżej drogi, rośnie z prawej strony piękny, wysoki krzew klonu winnego (*Acer cissifolium*) pochodzącego z Japonii, o trójlistkowych liściach i zwisających w długich gronach owocach. Jest to gatunek bardzo rzadko u nas spotykany, dość odporny na mrozy i szczególnie dekoracyjny w jesieni, kiedy liście przebarwiają się na żółto i czerwono.

Przy drodze na rabacie rosną różne krzewy ozdobne między innymi odmiany krzewuszek (*Weigela*), tawuł (*Spiraea*) oraz młode magnolie.

Dochodzimy do skrzyżowania dróg. Przed skrzyżowaniem z lewej i prawej strony rosną krzewy lilaka chińskiego (*Syringa chinensis*) o drobnych kwiatach zebranych w okazałe, zwisające wiechy. Wbrew nazwie przyjętej w różnych krajach i w różnych językach lilak ten nie ma nic wspólnego z Chinami. Jest mieszańcem powstałym w 1777 r. w Ogrodzie Botanicznym w Rouen we Francji i szeroko rozpowszechnionym w uprawie w wielu krajach.

Z miejsca na skrzyżowaniu dróg, otwiera się piękny widok na rozległe łąki i widoczny w głębi staw. Nasza trasa prowadzi w prawo obok krzewu kaliny hordowiny (*Viburnum lantana*) o szerokich, grubych, kutnerowatych liściach. W maju krzew pokrywa się obficie białymi

kwiatami zebranymi w płaskie baldachogrona, a już w lecie dojrzewają jagodowate owoce (pestkowce), które przed dojrzewaniem przebarwiają się pięknie na czerwono a w miarę dojrzewania przybierają zabarwienie czarne. Kalina ta pochodzi z południowo-wschodniej Europy i z zachodniej Azji. W Polsce (rzadko) rośnie dziko w Tatrach. Jest bardzo cennym krzewem ozdobnym, odpornym na suszę i zanieczyszczenie powietrza.

Droga, którą idziemy, wysadzona jesionami, biegnie po sztucznie usypanej grobli i przecina podmokłe łąki i kanał. W głębi łąki, z prawej strony, (w odległości około 100 m) widoczna jest duża grupa metasekwoi chińskiej (*Metasequoia glyptostroboides*). To oryginalne drzewo iglaste o igłach opadających na zimę, poznaliśmy już wcześniej. Tutaj metasekwoje zostały posadzone na wilgotnej, torfiastej glebie i okazało się, że takie warunki najlepiej jej odpowiadają. Drzewa rosną bardzo szybko i w zwartej grupie tworzą proste, oczyszczone z bocznych gałęzi pnie.

Blisko drogi, również z prawej strony, rośnie piękny okaz derenia drzewiastego (*Cornus controversa*) o ciemnopurpurowej korze i piętrowo ułożonych bocznych gałęziach. W końcu maja lub na początku czerwca drzewko jest obficie pokryte białymi kwiatami zebranymi w płaskie, baldachowate kwiatostany. Dereń drzewiasty pochodzi z Chin i Korei, jest odporny na mrozy i bardzo dekoracyjny. W jesieni liście przebarwiają się na kolor pomarańczowy i szkarłatny.

Za mostkiem kończy się aleja jesionowa. Przy drodze posadzono przed kilku laty platany (*Platanus acerifolia*) na miejsce wyrwanych przez wicherę jesionów.

Zbliżając się do końca drogi wysadzonej platanami widzimy po prawej stronie drzewa różnych gatunków

i mieszańców kasztanowców. Kolekcja kasztanowców została tu posadzona w latach trzydziestych. Przede wszystkim zwraca uwagę najbliższej rosnące, piękne drzewo kasztanowca japońskiego (*Aesculus turbinata*) o szerokiej, gęstej, kopulastej koronie. Jest podobny do kasztanowca zwyczajnego; różni się głównie owocami, które nie są kolczaste, lecz gładkie i rdzawobrazowe.

Za kasztanowcem japońskim rośnie północnoamerykański kasztanowiec gładki (*A. glabra*) o żółtych kwiatach. Jeszcze dalej, za koronami drzew dwóch wyżej wymienionych gatunków, rośnie kasztanowiec czerwony (*A. x carnea*) o kwiatach czerwonych. Jest mieszańcem kasztanowca zwyczajnego i północnoamerykańskiego kasztanowca krwistego (*A. pavia*). Kasztanowiec czerwony jest u nas często spotykany w miastach, a także w starych parkach. W lewo od wspomnianej wyżej grupy kasztanowców rosną północnoamerykańskie kasztanowce, takie jak kasztanowiec plamisty (*A. sylvatica*) o żółtych lub czerwonych kwiatach, odznaczający się słabym wzrostem oraz krzewiasty kasztanowiec drobnokwiatowy (*A. parviflora*) rozrastający się szeroko i tworzący regularną, kopulastą kępę. Ten gatunek kwitnie u nas bardzo późno, dopiero w lipcu. Białe kwiaty z długimi, czerwonawymi pręcikami zebrane są w wyprostowane, sterczące ponad koronę krzewu, okazałe kwiatostany wysokości do 30 cm. Jest to jeden z najpiękniejszych krzewów ozdobnych, niestety nie rozpowszechniony w uprawie i nie rozmnażany w szkółkach. Rośnie wolno i wymaga troskliwej pielęgnacji.

Tuż obok rośnie niewysokie drzewo o dużych sercowatych liściach i grubych, słabo rozgałęzionych pędach. Jest to oryginalny mieszańiec chińskich topoli wielko-listnych (*Populus wilsonii* i *P. lasiocarpa*) wyhodowany

w Arboretum Kórnickim. Został on opisany pod nazwą *Populus x wilsocarpa*. Jest wytrzymały na niskie temperatury i bardzo dekoracyjny. Może okazać się cennym drzewem dla zadrzewień osiedlowych w miastach.

Kierujemy się ku Zamkowi i ku wejściu do Arboretum. Z prawej strony mijamy krzewy forsycji koreańskiej (*Forsythia ovata*) i wysokie krzewy berberysu pospolitego o czerwonych liściach (*Berberis vulgaris* 'Atropurpurea'). Dochodzimy do miejsca, z którego rozpoczęliśmy zwiedzanie Arboretum.

„Założenie i utrzymanie Zakładu badania, tak na stokach gór, jak i na równinach, wszystkiego, co wchodzi w zakres hodowli, życia, ochrony i należytego wyzyskania wszelkiego rodzaju drzew, tak w kraju istniejących, jak zagranicznych, mogących się krajowi zdać, leśnych, ogrodowych, użytkowych, owocowych i ozdobnych, ich drewna, owoców, liści, soków. Piecza nad Ogrodami Kórnickimi”.

Z ustawy o powołaniu
Fundacji Zakłady Kórnickie
(Dz. Ustaw nr 86, 1925)

23524

Biblioteka Instytutu
Dendrologii - Kórnik

A

869



Schemat trasy zwiedzania

